

Cím: Kecskemét iparának bemutatása a rendszerváltozás után

Készítő neve, szakja: Kemény Gábor geográfus MSc I. évf.

**Küldő intézmény, kar neve: Eötvös Loránd Tudományegyetem
Természettudományi Kar**

Témavezető neve: Dr. Vidéki Imre egyetemi docens

**Témavezető munkahelye: ELTE TTK
Földrajzi és Földtudományi Intézet
Földrajztudományi Központ
Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanszék**

Lezárás dátuma: 2011. december

Bevezetés	3
1. Az ipar kialakulása és fejlődése Kecskeméten a rendszerváltozásig	5
1.1. Az ipar szerkezete Kecskeméten 1969-ben	7
1.2. Átalakulás az iparban a rendszerváltozás előtt	8
2. Kecskemét ipara a rendszerváltozás után	9
2.1. Az élelmiszer-ipari vállalatok átalakulása Kecskeméten	9
2.2. A nehézipari vállalatok átalakulása Kecskeméten	11
2.3. A könnyűipari vállalatok átalakulása Kecskeméten	12
2.4. Az átalakulás folyamatának összegzése	14
3. Az átalakult ipar a legjobban teljesítő cégek tükrében	15
3.1. A legeredményesebb cégek fontosabb jellemzői	18
4. Az ipar szerepe a foglalkoztatásban a rendszerváltozás után	20
5. A külföldi tőke szerepe Kecskemét iparában	23
5.1. Mercedes-gyár Kecskeméten	24
6. Ipari parkok	29
Összegzés	32
I. számú melléklet	35
<i>I/a melléklet</i> 1000-2500 mFt/év nettó árbevételű cégek Kecskeméten 1998-2010 között	35
<i>I/b melléklet</i> 2501-4000 mFt/év nettó árbevételű cégek Kecskeméten 1998-2010 között	37
<i>I/c melléklet</i> 4000 mFt/év feletti nettó árbevételű cégek Kecskeméten 1998-2010 között	38
<i>I/d melléklet</i> Teljes cégnevek a cégek legfontosabb ismérveivel	38
II. sz. melléklet Toplistás kecskeméti cégek	41
III. számú melléklet Külföldi tulajdonú cégek	42
IV. számú melléklet Ipari parkok	44
V. számú melléklet Foglalkoztatotti létszámok	45
Irodalomjegyzék	47

Bevezetés

Kecskemét, a „hírös város” hamarosan 650 éves lesz, ugyanis egy 1368-as oklevélben említik először városként (pontosabban mezővárosként, korabeli szóhasználattal *oppidum*ként). 1870-től törvényhatósági jogú város, 1950-től megyeszékhely, 1990-től megyei jogú város. Országos hírnevet a gyümölcstermesztéssel és -feldolgozással szerzett. Az élelmiszeripar mellett az ipar más ágai csak nyomokban voltak jelen addig, amíg el nem kezdődött a szocialista iparosítás az ötvenes évek végén.

Az üzemek számában és az ipar szerkezetében Kecskeméten is jelentős változás ment végbe a rendszerváltozás környékén. A város szocialista nagyüzemeinek egy része – pl. a Habselyem Kötöttárugyár, az Irodagép-ipari Vállalat és a Budapesti Rádiótechnikai Gyár kecskeméti gyáregysége – nem érte meg a rendszerváltozást, más része átalakult vagy átalakulóban volt részvénytársasággá vagy kft.-vé, esetleg éppen akkortájt került a felszámolás közelébe. Minden mozgásban volt, régi sikeres cégek küzdöttek addig elképzelhetetlen nehézségekkel, mellettük új cégek alakultak, sőt új iparágak honosodtak meg. Ebben az eseménydús, változásokkal teli időszakban végbement folyamatokat szerettem volna megismerni és megérteni, amikor kutatási témát választottam. Szándékomat erősítette, hogy eddig senki sem kísérelte meg áttekinteni a város iparában az elmúlt évtizedekben történeteket. Azért vagyok Kecskemétre kíváncsi, mert ott születtem és éltem egyetemista koromig, vagyis a témaválasztáskor szülővárosom történelmének jobb megismerése is munkált bennem.

Az anyaggyűjtést megelőzően azt feltételeztem, hogy a szocialista iparvállalatok helyét a rendszerváltozás után más profilú, piacképes árukat előállító ipari üzemek foglalták el, amelyekben meghatározó a külföldi működő tőke. A téma kibontásakor elsőként annak bemutatására törekedtem, hogy milyen ipar volt Kecskeméten a rendszerváltozás előtt, és hogy a szerkezetében milyen volt ez az ipar. Ez után azt vizsgáltam, hogy milyen változások zajlottak le az iparban a rendszerváltozás körüli időszakban. Végül azt igyekeztem kideríteni, hogy milyen az ipar szerkezete napjainkban, és ebben milyen szerepet játszik a külföldi tőke. Vizsgálatom a 300, ill. 250 főnél többet foglalkoztató iparvállalatokra, illetve az egymilliárd forint feletti éves árbevételt elért ipari cégekre terjedt ki. (A táblázatokban azért szerepel következetesen a 300 fő feletti létszám-kategória, mert a rendszerváltozás körüli években ezzel dolgozott a KSH, és így pontosabb eredményt ad az akkori és a későbbi állapot összevetése.) Úgy gondolom, hogy a körökben lezajlott változásokat követve a helybeli ipar

egészéről megbízható képet lehet alkotni. A kis- és középvállalatok vizsgálatára terjedelmi okok miatt nem vállalkozhattam.

A hipotézisem nem bizonyult teljesen helyesnek: a szocialista iparvállalatok valóban eltűntek, de nem nyomtalanul. Az általuk megteremtett alapokon, az általuk kinevelt munkások közreműködésével indultak meg az új vállalkozások és újult meg az iparszerkezet. Jó néhány szocialista kori üzemnek megvan a mai megfelelője, persze más tulajdonosi formában, más technikával, más piacoknak termel az elődje által gyártottnál korszerűbb, de azonos vagy hasonló profilú termékeket.

Az anyaggyűjtés során felhasználtam a témával kapcsolatban megjelent tanulmányokat, a KSH megyei igazgatóságának kiadványait, a KSH Cég-Kód-Tár kecskeméti cégekre vonatkozó adatait, a Figyelő és a HVG által közölt toplistákat, a cégek honlapjait és a róluk az interneten elérhető egyéb adatokat. Igyekeztem feltérképezni, hogy mi lett a szocialista nagyvállalatokkal, melyekből nőttek ki sikeres cégek. Az anyaggyűjtés során nehézséget okozott, hogy Kecskemétre vonatkozóan 1970-től 1989-ig nem áll rendelkezésre összegzés az iparban történekről, és nincs olyan adatbázis sem, amelynek alapján követni lehetne a végbement folyamatokat. A Kőrös Gáspár és Glied Károly által szerkesztett kötetekből megismerhetők az 1945-1970 között törtétek, ezekből meg lehet tudni, hogy egy adott vállalatnak milyen jogelődei voltak. Olyan kiadvány, amelyre ilyen értelemben támaszkodni lehetne, nincs a rendszerváltozást megelőző két évtizedből, amelyben a kutató szerencséjére nem volt nagy mozgás, mivel a nyolcvanas évek közepéig főként olyan üzemek működtek, amelyek a hatvanas években indultak. Annál nagyobb változások zajlottak a nyolcvanas évek második felében. Átrendeződött a tulajdonosi háttér, eladhatatlanná váltak az addig sikeresnek hitt termékek, jelentős múlttal rendelkező üzemek kerültek válságos helyzetbe, néhány közülük meg is szűnt. Ezeknek a folyamatoknak a megismeréséhez és megértéséhez kevés a forrás. 1990-től 1998-ig – a Cég-Kód-Tár indulásáig – is vannak nehezen megfogható cégalapítások, -átalakulások és -megszünések, és gyakoriak a jogelőd- és jogutód-megállapítási problémák. Sokszor a sikeres cégek sem tartják fontosnak, hogy beszéljenek az elődeikről, feltárják a cégek közötti kapcsolatokat. Az ilyen problémákban való eligazodáshoz a legnagyobb segítséget a <http://www.feketelista.hu/> oldaltól kaptam, ami egészen más célra született, de mivel megadja az adott cég korábbi elnevezéseit és telephelyeit, pótolhatatlan segítséget jelentett a munkámhoz.

Az 1998-2010 közötti időszak áttekintése a KSH Cég-Kód-Tár című negyedéves statisztikai összesítője alapján történt. Az innen kigyűjtött adatokból pontosan nyomon lehet követni, hogy az egyes cégek milyen tevékenységet folytatnak, melyik árbevétel-kategóriába

tartoznak és milyen alkalmazotti létszámmal dolgoznak. Ezeknek az adatoknak a birtokában egyértelműen meg lehet állapítani, hogy mely ágazatokban mely cégek a legeredményesebbek, és mennyi ideig tudják a pozíciójukat tartani. Némi gondot jelentett, hogy 2008-ban megváltozott a statisztikai adatszolgáltatás rendszere – ekkor állt át a KSH a TEÁOR '03-ról a TEÁOR '08-ra. A táblázatok készítésekor a tevékenységüket meghatározó ágazatok szerint vontam össze a cégeket a TEÁOR '08 által meghatározott rendszerbe. Mivel a cégek többségének működése egy ágazathoz kapcsolódik, ez csak egyes esetekben (pl. a Phoenix Mecanónál) okozott gondot.

Nagy segítséget jelentettek számomra a Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara évvértékelő kiadványai, amelyek 2003-2010 között rendszeresen megjelentek. Az ezekben előbb Bács-Kiskun megye legjobb 50, később a Dél-alföldi Régió legjobb 100 cégéről közölt adatok tették számomra láthatóvá az egyes cégek méreteit azzal, hogy közlik az éves nettó árbevétel és az éves exportbevétel összegét – a KSH adatbázisában a legjobban teljesítő cégek mindegyike a 4 milliárd forint feletti éves nettó árbevételűek csoportjába tartozik, nincs különbségtétel a 4,1 milliárdot és a több tízmilliárdot elérők között. A HVG és a Figyelő toplistái is a pontos adatokat közlik, de ott csak néhány kecskeméti cég jelenik meg a rangsorban – a HVG-ben általában 4-8, a Figyelőben valamivel kevesebb.

1. Az ipar kialakulása és fejlődése Kecskeméten a rendszerváltozásig

A Duna-Tisza köze a 20. század elejéig agrárterület volt, ennek következtében először az élelmiszer-ipari tevékenység bontakozott ki és fejlődött. Legkorábban a malom- és a szeszipar honosodott meg, mert a gabonatermelés, valamint a szőlő- és gyümölcsstermesztés volt a meghatározó. A 19-20. század fordulóján jelent meg a konzervipar. 1900-ban osztrák tőkével jött létre az Első Kecskeméti Konzervgyár Rt., 1921-ben német tőkével kezdett működni a másik, a Platter János-féle konzervgyár. Nagyonbár az 1920-as és 1930-as években telepedett meg a nagyüzemi húsipar (vágóhíd és baromfi-feldolgozó). 1939-ben kezdett üzemelni hűtőház a városban. A nehézipart és a könnyűipart kevés üzem képviselte: az 1907-ben alakult Kecskeméti Gépgyár és Vasöntöde Rt., az 1908-tól működő Kecskeméti Gyufagyár, a Schiffer Adolf által 1911-ben alapított Kecskeméti Schiffer Cipőgyár és két téglagyár. A második világháború után államosították az ipari üzemeket: először a konzervgyárakat, a baromfi-feldolgozót és a nehéz- és könnyűipari üzemeket, majd a kisebb élelmiszer-ipari üzemeket – malmokat, pékségeket. (*Kőrös [1970], 13-17*)

Az ötvenes évek végéig az élelmiszeripar – az 1957-ben összevont két konzervgyár és a baromfi-feldolgozó – fejlődött számottevően. Itt, mivel a fő cél a termelékenység növelése

volt, korszerűsítésekre is sor került. A szőlőfeldolgozás, a hűtőipar és a gabonátárolás területén csak a mezőgazdasági nyersanyagtermelés és az ipari feldolgozó kapacitás között keletkezett aránytalanságokon javítottak. A nehéziparban történt néhány nagyobb beruházás: a Kecskeméti Gépgyár¹ a fejlesztésnek köszönhetően két-háromszáz fővel növelte dolgozóinak számát, az államosítások után alapított Kecskeméti Épületlakatos-ipari Vállalat² 1955-ben már több mint négyszáz főt foglalkoztatott. (*Kőrös [1970], 20-21*)

Az ötvenes évek végétől számos fővárosi nagyüzem telepítette a városba egy-egy gyáregységét: 1960-ban a Reszelőgyár³, 1961-ben a Budapesti Rádiótechnikai Gyár⁴, 1962-ben a Pneumatikus és Hidraulikus Gépek Gyára⁵, 1969-ben a Budapesti Irodagép-ipari és Finommechanikai Vállalat⁶. (*Kőrös [1970], 204-219*)

A könnyűiparban az 1963-ban történt átszervezés után alakultak ki azok a vállalatok, amelyek a rendszerváltozásig működtek. 1964-ben jött létre az Épületasztalos-ipari és Faipari Vállalat Kecskeméti Gyára⁷, 1965-ben a Szék- és Kárpitosipari Vállalat Kecskeméti Gyáregysége⁸. 1965-ben alakult meg az Alföldi Cipőgyár, amely jogelődei közt tudhatta a Schiffer Cipőgyárat, a belőle 1948-ban létrejött Kecskeméti Cipőgyárat és a Budapesti Bőrtex Cipőgyárat. 1967-ben indult a Habselyem Kötöttárugyár Kecskeméti Gyára.⁹ (*Kőrös [1970], 222-238*)

A nyomdaipar 1961 után indult látványos fejlődésnek. Nyomdai tevékenység a 19. század közepétől folyt Kecskeméten, és a megye más településein is működtek nyomdák. Ezekből jött létre 1952-ben a Bács-Kiskun Megyei Nyomda Vállalat, amely a kecskeméti főüzem mellett bajai, kalocsai, kiskunfélegyházi, lajosmizsei és kiskunmajsai telephellyel rendelkezett. (*Kőrös [1970], 247-249*) A kecskeméti főüzemből hozták létre 1972-ben a város egyik legsikeresebb nagyüzemét, a Petőfi Nyomdát.

A hatvanas évek közepére létrejött vállalati struktúra néhány kivételtől eltekintve a nyolcvanas évek közepéig változatlan maradt. Az eltelt időben végment fejlődés látható

¹ Elődje a Kecskeméti Gépgyár és Vasöntöde Rt.; 1959-től a „LAMPART” Zománcipari Művek gyáregysége; neve 1990-ben: Kecskeméti Zománc- és Kádgyár

² 1963-ban Fémmunkás Vállalat Kecskeméti Gyára lett, neve 1990-ben: Traverz Általános Acélszerkezeti Vállalat

³ a gyáregység neve 1969-től: Kéziszerszámgyár Kecskeméti Reszelőgyár-egysége

⁴ a gyáregység neve 1990-ben: BRG Elektromechanikai Rt.

⁵ a gyáregység neve később: Szerszám- és Gépelemgyárak Gépelemgyára Kecskeméti Gyáregysége, 1990-ben: Szerszámgépipari Művek Kecskeméti Precíziós Gépelemgyár Rt.

⁶ a gyáregység neve Irodagép-ipari és Finommechanikai Vállalat Sokszorosító Gépgyára, Kecskemét

⁷ jogelődje az 1959-ben indult a Budapesti Parkettagyártó Vállalat 3. sz. Telepe, neve 1990-ben: Kecskeméti Parkettagyár

⁸ jogelődje az 1958-tól működő a Kecskeméti Vegyesipari Vállalat Bútorüzeme, neve 1990-ben: SZKIV Glória Bútoripari Rt.

⁹ jogelődje az 1963-tól működő Kecskeméti Ruhaipari Vállalat

eredménye az volt, hogy az élelmiszeripar túlsúlya megszűnt, felnőtt hozzá a könnyűipar mellett a nehézipar is. Maga az ipar igen heterogén volt, ennek fő oka, hogy a vidéki ipartelepítési politika keretében a munkahelyteremtésen volt a hangsúly, nem a gazdaságos iparszerkezet kialakításán. A gyors iparosítás sok munkahelyet teremtett, de a létrejött ipartelepek gépei és berendezései gyakran a kor magyar technikai színvonalához képest is elmaradtak voltak, működtetésük nem igényelt különösebb szakértelmet. Az iparban dolgozók fele 1970-ben sem rendelkezett szakképzettséggel. 1960-ban minden második ipari foglalkoztatott élelmiszer-ipari munkahelyen dolgozott, 1965-ben kb. 40%-os volt a nehézipar részesedése, a hetvenes évek elején pedig már a nehézipar alkalmazta az iparban dolgozók többségét. (Ballai (1992), 32–34)

1.1. Az ipar szerkezete Kecskeméten 1969-ben

1969-ben tizenhét 300-nál több dolgozót foglalkoztató iparvállalat működött Kecskeméten. Az 1. számú táblázat az iparág és a cég neve mellett az alkalmazotti létszámot tartalmazza.

1. táblázat **Kecskemét legnagyobb iparvállalatai 1969-ben**

Iparági besorolás	Név	Létszám
Élelmiszergyártás	Kecskeméti Konzervgyár	3679
	Megyei Gabonafelvásárló és Feldolgozó Vállalat	1305
	Baromfiipari Országos Vállalat Kecskeméti Gyára	1052
	Kecskemét és Vidéke Sütőipari Vállalat	..
Italgyártás	Állami Pincegazdaság Alföldi Üzeme	..
Ruházati termék gyártása	Habselyem Kötöttáru-gyár Kecskeméti Gyára	1022
Bőrtermék, lábbeli gyártása	Alföldi Cipőgyár	1680
Fafeldolgozás	Épületasztalos-ipari és Faipari Vállalat Kecskeméti Gyára	506
Nyomdai tevékenység	Bács-Kiskun Megyei Nyomda Vállalat	950
Fémfeldolgozási termék gyártása	Lampart Zománcipari Művek Kecskeméti Gyára	1236
	Fémmunkás Vállalat Kecskeméti Gyára	1236
	Kéziszerszámgyár Reszelő-gyáregysége	585
Villamos berendezés gyártása	Budapesti Rádiótechnikai Gyar Kecskeméti Gyáregysége	828
	Irodagép-ipari és Finommechanikai Vállalat Sokszorosító Gépgyára	518
Gép, gépi berendezés gyártása	Szerszám- és Gépelemgyár Kecskeméti Gyáregysége	347
Bútorgyártás	Szék- és Kárpitosipari Vállalat Kecskeméti Gyáregysége	433
Víztermelés, kezelés, elosztás	Észak-Bács-Kiskun Megyei Vízmű Vállalat	567

Forrás: Glied (1970), 326-339, 362-364; Kőrös [1970] 453-466, 470, 541.

1969-ben az élelmiszeripar jelentősége volt messze a legnagyobb, egymaga hatezernél több embernek adott munkát. A fémfeldolgozási termékek gyártásával foglalkozó három gyár háromezer, a ruházati ipar és a cipőipar két nagy cége közel háromezer főt foglalkoztatott. A villamos berendezések gyártásával foglalkozó két gyáregység súlya hozzájuk képest kisebb, de az itt gyártott kazettás magnetofonoknak és az irodai munkát megkönnyítő sokszorosító gépeknek fontos szerepük volt a belföldi ellátásban.

A fenti 17 nagyvállalatnak kb. 16 ezer dolgozója volt. A 17-ből 6-nak terjedt a működési köre Kecskeméten túlra. Ezek közel háromezer főt foglalkoztattak, akik között jelentős számban voltak nem kecskeméti lakosok. Ezt leszámítva is azt állapíthatjuk meg, hogy a 17 nagyvállalat foglalkoztatta Kecskeméten az ipari dolgozók döntő részét.

1.2. Átalakulás az iparban a rendszerváltozás előtt

Az iparban jelentős átalakulás zajlott le a rendszerváltozás előtti Magyarországon, amit a vállalatok gazdálkodási nehézségei indítottak el. A gondokat jelentős részben a korábbi beruházások okozták. A hetvenes évek végétől az állami alapjuttatással szemben egyre inkább előtérbe kerültek az ún. visszterhes–visszafizetendő formák, az államkölsön és a kedvezményes hitel. Ezek részleteit a cégek 1989 előtt sem mindig tudták törleszteni. A gazdaság irányítói a nyolcvanas évek közepéig a vállalati válsághelyzetek megoldásának hagyományos, tervgazdaságban szokásos módszereit alkalmazták, de a tradicionális módszerek mellett új elemek is megjelentek az állami magatartásban. Az új típusú állami reakciók közül az első a szervezeti decentralizáció volt, mégpedig trösztök megszüntetése, nagyvállalatok szétbontása és gyárak, gyáregységek leválasztása révén. Az első szervezeti decentralizációs hullám 1980-ban indult, majd 1985-ben – amikor kormányzati döntéssel létrejöttek a vállalati tanácsok – újabb lökést kapott. A tulajdonosi jogok gyakorlásának vállalati szintre telepítése tovább lazította a nagyvállalati kereteket. A folyamat során jellemzően leányvállalatok és vegyes vállalatok alakultak. Ennek a lassú széttagolódási folyamatnak szerves folytatása volt 1987-1988-tól a nagyvállalatok társaságok halmazára bomlása, azaz részvénytársaságok és korlátolt felelősségű társaságok alakítása gyárakból, gyáregységekből, leányvállalatokból. (Voszka (1997), 21-31)

A folyamat illusztrálására Kecskemét egyik legismertebb cégét, a Lampart Zománcipari Művek Kecskeméti Gyárának példáját hozom fel, amely a nyolcvanas évek második felében önállósult, mint Kecskeméti Zománc- és Kádgyár. Az évtized végéig kisebb-nagyobb egységek váltak ki belőle (Zománc Rt., vegyipar; Ferrum Vas-és Fémöntő Kft., kohászat; Fulgur Ipari Gyártó és Fejlesztő Kft., gépipar; Kor-Bad Fémtömegcikk Gyártó Kft.,

gépipar), amelyek közül csak a Zománc Rt. volt hosszabb távon életképes. 1992-ben az anyavállalat is felszámolás alá került. (*Megyei stat. évk. 1990. 5⁺-11⁺; Ua. 1991. 275.*)

A kiemelt szocialista vállalatok sorsa hasonlóan alakult, és ez a szakirodalom segítségével jól követhető. Kecskeméten három ilyen vállalat volt, a hozzájuk tartozó cégek a rendszerváltozást követő években alakultak át. A Szerszámgépipari Művek (SZIM) kecskeméti gyára 1990-ben 58 %-os tulajdonrészrel létrehozta a Knorr-Bremse SZIM és Társa Járőműtechnika Kft.-t, amelynek 1992-ben a Knorr-Bremse lett 100 %-ban a tulajdonosa. A másik SZIM-gyárat, a SZIM Kecskeméti Gépelemgyár Rt.-t 1992-ben felszámolták. A felszámolást követően a vállalati menedzsment tulajdonába került, és mint Szimikron Kft. működött tovább. (*Voszka (1997), 346*) A korábban a Konzervipari Trösztöz tartozó Kecskeméti Konzervgyárból 1992-ben lett részvénytársaság. (*Voszka (1997), 385*) A Tejipari Vállalatok Trösztjének önállósult vállalatából, a Kecskeméti Tejüzemből jött létre a Bácsfej Kft. (*Voszka (1997), 389*)

Az átalakulások nem oldották meg az alapproblémát, azt, hogy a kelet-európai összehasonlításban több területen viszonylag jónak számító technikai színvonal és minőség nem elég a piaci viszonyok közötti boldoguláshoz. A szocialista vállalatokból lett rt.-k és kft.-k többsége rövid időn belül eltűnt. Sok új cég alakult a csődbe jutottak hasznosítható eszközeire alapozva, jelentős számban érkeztek külföldi befektetők is.

2. Kecskemét ipara a rendszerváltozás után

A rendszerváltozás után a többségükben még a szocialista gazdasági rendszer ideológiája alapján felépített vállalatoknak át kellett alakulniuk ahhoz, hogy piacgazdasági körülmények között működni tudjanak. Ez annak a folyamatnak a kiteljesedése, amely a fentebb vázoltak szerint a helyi viszonyok között legnagyobb, legfontosabb vállalatoknál a nyolcvanas évek második felében elkezdődött.

2.1. Az élelmiszer-ipari vállalatok átalakulása Kecskeméten

1990 júniusában a következő 300 főnél több alkalmazottal dolgozó élelmiszer-ipari vállalat működött Kecskeméten: a Bács-Kiskun Megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat, a Kecskeméti Baromfi-feldolgozó Vállalat, a Kecskeméti Borgazdasági Kombinát, a Kecskeméti Konzervgyár és a Kecskeméti Sütő- és Édesipari Vállalat. (*Megyei stat. évk. 1989. 282-283.*) 1992 szeptemberéig a megyei gabonaforgalmi vállalat átalakult Viktória Első Magyar Gabona Rt.-vé. Az Állami Pincegazdaságból előbb Borgazdasági Kombinát, majd Kecskeméti Borgazdasági Rt. lett, a Kecskeméti Konzervgyárból Kecskeméti Konzervgyár

Rt., a Sütő- és Édesipari Vállalatból Hírös Sütőipari Rt. A baromfi-feldolgozó ekkor még változatlan formában működött, azt leszámítva, hogy kivált belőle a Konvejer Baromfiipari Gépgyártó és Szolgáltató Kft. (*Megyei stat. évk. 1991, 294., 273.*)

Kecskemét legnagyobb élelmiszeripari vállalatából, a Kecskeméti Konzervgyárból 1992. június 1-jén lett részvénytársaság. Részvényeit az amerikai H. J. Heinz és az angol Hilldown Holdings szerezte meg. 1995-ben H. J. Heinz lett a konzervgyár többségi tulajdonosa, a gyár neve ekkortól Heinz Kecskeméti Konzervgyár Rt. (<http://www.univer.hu/companies.php?cid=5>) A gyár 1999 tavaszára piaci nehézségek, főként az orosz piac beszűkülése miatt nehéz helyzetbe került, alkalmazottainak száma 300 alá csökkent. H. J. Heinz el akarta adni a gyárat, végül mégis a működtetésére keresett vevőt. A KCE Élelmiszeripari Gépgyártó és Kereskedelmi Kft., egy magyar származású kanadai vállalkozó cége vette meg működtetésre a gyárat. Az ügyletet több évig tartó jogvita követte amiatt, hogy mivel a KCE nem fizette ki a teljes vételárat, H. J. Heinz 2000 tavaszán eladta a konzervgyár 99 %-os részvényplakettjét egy belize-i bejegyzésű offshore cégnek, az EFL Inc.-nek. (*Vitéz (2001)*) A jogvita 2003 nyarán ért véget, amikor az Univer csoporthoz tartozó Univer-Product Rt. lett a Kecskeméti Konzervgyár Rt. többségi tulajdonosa. (<http://www.univer.hu/pages.php?aid=3>) A konzervgyár Kiskőrösi úti telephelyét 1996-ban egy svájci befektető vásárolta meg, és létrehozta belőle a Kündig Food Kft.-t, amelynek fő profilja a paradicsompör-gyártás. (<http://www.kuendig.com/about/geschichte/>) 2005-ben a konzervgyár konzervüzemének egy részén jött létre új cég, a Kecskeméti Konzervgyártó és Kereskedelmi Kft. (<http://www.kkkft.hu/index.php/en/history.html>)

A Kecskeméti Baromfi-feldolgozó Vállalat 1992. szeptemberben felszámolás alá került. Többszöri sikertelen privatizációs kísérlet után 1995-ben a Bábolna Rt. kapta meg vagyonkezelésre az ÁPV Rt.-től. Tényleges privatizációra nem került sor, a Bábolna Rt.-hez tartozó baromfi-feldolgozók állami tulajdonban maradtak. (*Raskó (1999), 56-57*) Privatizálása csak az EU-csatlakozás évében következett be. A réginél jóval kisebb méretben működő céget 2004-ben a BIG Pulykafarmok Beszerző, Értékesítő és Szolgáltató Szövetkezet vásárolta meg, és az általa 2004. decemberben alapított, pulykafeldolgozással és -értékesítéssel foglalkozó Gallfood Kft. működteti. (<http://www.gallfood.hu>)

A Kecskeméti Borgazdasági Kombinát 1991-ben átalakult Kecskeméti Borgazdasági Rt.-vé. (*Raskó (1999), 131*), amelynek első privatizációs tranzakciójára 1993-ban, az utolsóra 1997-ben került sor. Közben 1995-ben elkezdődött a felszámolása, amely 1997. novemberben befejeződött. (*Raskó (1999), 124*)

A Viktória Első Magyar Gabona Rt. 89 %-át 1995-ben megvásárolta az Agrimpex Rt., majd 2000-ben beolvastotta az anyavállalatba. Mára az Agrimill-Agrimpex Zrt. kirendeltsége lett belőle. (http://www.fn.hu/adatbanya/vallalati_adatok/20010122/agrimill_agrimpex/)

A Kecskeméti Sütő- és Édesipari Vállalat átalakulásából 1991-ben született Hírös Sütőipari Rt. üzemeinek és termelő berendezéseinek nagy részét a Cseh Pékség Kft. vásárolta meg 1992-ben. (<http://www.csehpekseg.hu/m-keret-iframe.html>) A Hírös Sütőipari Rt. közel egy évtizedig működött (Raskó (1999), 124), de egészen más körülmények között, mint a monopolhelyzetben lévő jogelődje: egy volt a rendszerváltozás körül született sütőipari vállalkozások között.

2.2. A nehézipari vállalatok átalakulása Kecskeméten

1990-ben a következő 300-nál több alkalmazottat foglalkoztató ipari cég működött Kecskeméten (2. táblázat):

2. táblázat **Nehézipari vállalatok Kecskeméten 1990-ben**

Iparági besorolás	Név
Fémfeldolgozási termék gyártása	Kecskeméti Alumíniumipari Szövetkezet
	Kecskeméti Zománc- és Kádgyár
	Traverz Általános Acélszerkezeti Vállalat
Villamos berendezés gyártása	BRG Elektromechanikai Rt. (BRG Elmech Rt.)
Gép, gépi berendezés gyártása	Agrikon Tárolástechnológiai Gépgyártó Leányvállalat
	Kecskeméti Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Gépgyártó Vállalat (Agrikon Kecskemét)
Közúti jármű gyártása	Knorr-Bremse SZIM és Társa Járműtechnikai Kft.

Forrás: Megyei stat. évk. 1989. 273-286.

Az 1969-es állapottal összevetve négy új cég van a 300 főnél többet foglalkoztatók között: az Alumíniumipari Szövetkezet, a két Agrikon gyár és a Knorr- Bremse SZIM és Társa Járműtechnikai Kft. A Kecskeméti Zománc- és Kádgyár a Lampart Zománcipari Művek gyáregysége volt, a Traverz a Fémmunkásé, az Elektromechanikai Rt. a BRG-é. Az Irodagép- ipari és Finommechanikai Vállalat Sokszorosító Gépgyára a nyolcvanas évek második felében felszámolás alá került. A Szerszám- és Gépelemgyár Kecskeméti Gyáregysége beolvadt az 1988-ban létrejött Szerszámgépipari Művekbe (SZIM). A Kéziszerszámgégyár Reszelőgyár-

egysége megszűnt, 1992-ben a német Kaiser Reszelőgyártó és Forgalmazó Kft. lépett a helyébe, az elődnél jóval kevesebb alkalmazottal.

Az ágazatok tekintetében is számottevő átrendeződés tapasztalható 1969-hez képest. A villamos berendezés gyártásával foglalkozó két cég megszűnt, ezzel az ágazat átmenetileg kiüresedett. Egy új ágazat lépett be, a közúti járműgyártás. Megőrizte jelentőségét a fémfeldolgozási termékek gyártása. A gép, gépi berendezés gyártása ágazat az Agrikon cégek révén megerősödött.

A cégek életében a következő években további jelentős változások történtek.

A Kecskeméti Alumíniumipari Szövetkezet 1998-ban részvénytársasággá alakult, és Kecskeméti Alumínium Rt.-ként működött 2006-ig, amikor újabb átalakulás után Metalconstruct Alumíniumszerkezetek Gyára Zrt. lett belőle. (<http://www.metalholding.hu>)

A Kecskeméti Zománc- és Kádgyár 1992-ben felszámolás alá került. (*Megyei stat. évk. 1991, 275*)

A Traverz Általános Acélszerkezeti Vállalat szervezeti formája és profilja is megváltozott, Traverz Konténer- és Acélszerkezet-gyártó Rt. lett. (*Megyei stat. évk. 1991, 272*) 1998-ban csődeljárás alá vonták, eszközeit és ingatlanait a szegedi székhelyű KÉSZ Kft. vásárolta meg. (<http://www.kesz.hu/Bemutakozunk/5/2>)

A BRG Elektromechanikai Rt.-ből 1992-re BRG-RRR Magnetofon Kft. lett, amely az évtized közepén jogutód nélkül megszűnt. (<http://cegkivonat.sonet.hu/n/brg-rrr-magnetofon-korlatolt-felelossegu-tarsasag.html>; *Megyei stat. évk. 1991, 272*)

Az Agrikon vállalatok privatizációja 1992-ben történt meg, ezt követően 1993-ban megalakult az Agrikon Kabin- és Agrártechnika Művek Kft. Kiskunmajsa központtal. Ennek lett kecskeméti leányvállalata az Agrikon Siló- és Agrártechnika Művek Kft., amely gabonátárolók építésével és felújításával foglalkozik. (<http://www.agrikon.hu/Cégünk>; http://www.partnerinfo.eu/text.aspx?id=AGRIKON_KAM) Később még két Agrikon cég kezdett működni Kecskeméten: 1999-ben az Agrikon Alfa Ipari és Kereskedelmi Kft., 2006-ban az Agrikon Gamma Ipari és Kereskedelmi Kft. Mindkettő fémfeldolgozással foglalkozik.

A Knorr-Bremse SZIM és Társa Járműtechnika Kft.-nek 1992-ben a Knorr-Bremse lett az egyedüli tulajdonosa, és azóta mint Knorr-Bremse Fékrendszerek Kft. a legsikeresebb kecskeméti cégek egyike.

2.3. A könnyűipari vállalatok átalakulása Kecskeméten

1990-ben a következő 300-nál több alkalmazottat foglalkoztató könnyűipari cég működött Kecskeméten (3. táblázat):

Iparági besorolás	Név
Bőrtermék, lábbeli gyártása	Alföldi Cipőgyár
Fafeldolgozás	Kecskeméti Parkettagyár
Nyomdai tevékenység	Petőfi Nyomda
Bútorgyártás	Szék- és Kárpitosipari Vállalat Glória Bútoripari Rt.

Forrás: Megyei stat. évk. 1989. 273-286.

1990-ben az 1969-es állapothoz képest csak az Alföldi Cipőgyár működött változatlan formában, a többi vállalat kisebb-nagyobb mértékű átalakuláson ment keresztül: Kecskeméti Parkettagyár alakult az Épületasztalos-ipari és Faipari Vállalat Kecskeméti Gyárából, Petőfi Nyomda a Bács-Kiskun Megyei Nyomda Vállalat kecskeméti üzeméből, és SZKIV Glória Bútoripari Rt. a SZKIV Kecskeméti Gyáregységéből. A Habselyem Kötöttárugyár Kecskeméti Gyára még a rendszerváltozás előtt tönkrement és megszűnt.

A cégek életében 1990 után a következő változások történtek:

Az Alföldi Cipőgyár 1992-ben már nem volt a működő cégek sorában. Telephelyén két kisebb cég, a Kecskeméti Cipőgyártó és Kereskedelmi Kft. és a Sprinter Ipari és Kereskedelmi Kft. működött (Megyei stat. évk. 1991, 287, 289), amelyek néhány évvel később szintén megszűntek. Más cipőipari vállalkozások sem bizonyultak sikeresnek hosszabb távon, kivétel a Kecskeméti Cipőipari Kiszövetkezet telephelyén létrejött svájci érdekeltségű, 1989-től működő Hurrican Sportárak Kereskedelmi Kft. és az 1990-ben alakult osztrák tulajdonú Raichle Magyarország Rt. Mindkettő középüzem mind az éves árbevételt, mind pedig a foglalkoztatottak számát tekintve.

A Kecskeméti Parkettagyár 1997-ben a Graboplast Rt. tulajdonába került Graboparkett Kecskeméti Parkettagyártó Kft. néven. (www.parkettamagazin.hu/100eves_a_graboparkett.html)

A Petőfi Nyomda többszöri tulajdonosváltáson ment keresztül. 1989-ben olasz befektető vásárolta meg és alakította részvénytársasággá. 1996-ban a Cofinec cégcsoport lett a tulajdonosa, tőle rövid időre az osztrák Frantschaft csoporthoz került. 2000-től a finn M-real cégcsoport lett a tulajdonosa, tőle 2007-ben a német STI csoport vette meg. (http://www.sti-group.com/hu/hu/hu_startpage.html és

<http://www.pointernet.pds.hu/ujzagok/lupe/2007-05/20080108152454968000000771.html>)

A Petőfi Nyomdához kapcsolódó kiadói tevékenységet a Petőfi Lap- és Könyvkiadó Kft. vitte tovább, amelynek 1990-től az Axel Springer a tulajdonosa. Az Axel Springer 1991-től a saját nyomdájában állította elő az általa kiadott termékeket. 2001-ben a Cofinec-től megvette a Petőfi Nyomdának az első kecskeméti nyomdászról, Szilády Károlyról elnevezett nyomdáját, a Szilády Nyomda Kft.-t. Egy ideig önálló céggént működtette, majd beolvasztotta a saját nyomdájába, így alakult ki az AS Nyomda Nyomdaipari Kft. Szilády Üzem.

(<http://axelspringer.hu/index.php?apps=cikk&cikk=9> és
<http://axelspringer.hu/index.php?apps=rovat&rovat=549>)

A SZKIV Glória Bútoripari Rt.-t a kilencvenes évek végén privatizálták. Glória Bútoripari Rt. néven működött 2001-ig, amikor felszámolás alá került. A felszámolási eljárásban az Euro Mőbel Line Bútoripari Kft. vásárolta meg és működtette 2003-ig, amikor ezt a céget is felszámolták, mégpedig utód nélkül. (<http://www.mno.hu/portal/355756>)

2.4. Az átalakulás folyamatának összegzése

Az élelmiszeriparban a KGST megszűnése és a keleti piacok elvesztése a mezőgazdasági nagyüzemek felszámolásával együtt a konzervipar és a baromfi-feldolgozás visszaszorulását és a borágazat végét jelentette. A gabonaágazat megyén kívüli céghez került. A szocialista vállalatok romjain megalakult új cégek korszerűbb berendezésekkel, sokkal kevesebb alkalmazottal, a piac igényeire figyelve termelnek és érnek el sikereket, elsősorban az országon belül. A külföldi tőke jelen van az ágazatban, de nem meghatározó mértékű.

A szocialista korszak nehézipari vállalatai közül a Kecskeméti Alumíniumipari Szövetkezet és az Agrikon tárolástechnológiai gyára bizonyult hosszú távon életképesnek, a legsikeresebbnek pedig a rendszerváltozás körül létrejött Knorr-Bremse-SZIM vegyesvállalat. A többiek termékei a megváltozott körülmények között versenyképtelenek voltak, ezért egy részük felszámolás után megszűnt, más részüket felvásárolták hasonló profilú, versenyképes cégek.

A könnyűipari cégek közül nagyon sok eltűnt a rendszerváltozás után, ezek többsége a cipőgyártás, a bútorgyártás és a textilgyártás területén működött. Megszűnésük oka az volt, hogy nem tudták felvenni a versenyt a határon túlról érkező olcsó árakkal. Itt is voltak kivételek, a Graboplast Rt. tulajdonába került Parkettagyár pl. sikeresen tért át új, keresett termékek gyártására. A több tulajdonosváltást megért Petőfi Nyomda is a legjobbak között van ma is.

A változás lényege úgy összegezhető, hogy az állami támogatás megszűnésével a szocialista nagyvállalatok termékei nem bírták a szabad piaci árversenyt (kötöttáru, cipő,

bútor, bor, konzerv), nem feleltek meg a vásárlói igényeknek (fürdőkádak, mosdókagylók), feleslegessé tette őket a technikai fejlődés (magnetofonok, magnetofonkazetták, sokszorosító gépek). A politikai-gazdasági átalakulást övező válság az élelmiszeripari és a könnyűipari cégeket érintette leginkább. A fémfeldolgozással, gépek, berendezések gyártásával és a járműgyártással foglalkozó cégek viszont erősebbek, sikeresebbek lettek, és új iparágak is meghonosodtak. A piacképes termékeket előállító vállalkozások a külföldi tőke számára is támogathatók voltak, a sikeres cégek jelentős részét külföldi tőke hozta létre és működteti.

3. Az átalakult ipar a legjobban teljesítő cégek tükrében

Az egymilliárd forint feletti éves nettó árbevételű cégeket három – 1000-2500 milliós, 2501-4000 milliós, 4000 millió feletti – kategóriába sorolja a KSH. Az ezekbe tartozó kecskeméti cégek neveit az I/a-c számú melléklet tartalmazza, az I/d mellékletben a három előző táblázatban lévő rövidített cégnevek teljes alakja, a cégek alakulási éve és tevékenységi köre található. A vizsgálat az 1998-2010 közötti időszakra terjed ki, mivel ezekből az évekből állnak rendelkezésre adatok.

A listákon szereplő élelmiszeripari cégek közül a konzervgyár és az Univer létezett a rendszerváltozás előtt.

A szocializmus több ezer dolgozót foglalkoztató sikercége, a Kecskeméti Konzervgyár privatizáció utáni sorsa meglehetősen hányatott volt addig, amíg 2003-ban az Univer többségi tulajdonába nem került. A sok probléma ellenére a legjobban teljesítő cégek között maradt, mégpedig az alkalmazotti létszám folyamatos csökkenése mellett. A nyolcvanas évek végén még közel kétezer dolgozót foglalkoztató gyár 2003-ban a 7,2 milliárd forintos nettó árbevételt (amiből 5,1 milliárd export-értékesítésből származott) 442 alkalmazottal produkálta. (Ballai (2004), 20)

Az Univer 1949-ben ÁFÉSZ-ként indult, és fokról fokra haladva fejlesztette az élelmiszeripari tevékenységét. Termelő cége, az 1998-ban alakult Univer-Product ételízesítők és öntetetek készítésével foglalkozott. Tevékenységét 2003-tól, a Kecskeméti Konzervgyár Rt. Univer-tulajdonba kerülésétől bébiétel- és bébiitalgyártással szélesítette. A cég 2009-ben felkerült a HVG TOP 500-as listájára a legnagyobb árbevételű cégek közé. A 483. helyen szerepel 14 553 milliós bevétellel, amelyből 2454 millió forint az exportbevétel. (HVG 2010. november 20. 75)

A Kecskeméti Konzervgyártó Kft. új cég, 2005-ben alakult. Először bérelte, majd megvásárolta az Univertől a volt Kecskeméti Konzervgyár Rt. néhány – elsősorban zöldborsó- és csemegekukorica-konzerv gyártására alkalmas – gépsorát. Már működésének

első évében a 2,5 milliárd forint feletti éves bevételt elérő cégek között volt, 2008-tól pedig átkerült a négymilliárdot meghaladók közé.

A 2004 végétől működő Gallfood Kft. 2007-től van a négymilliárd forint feletti éves árbevételű cégek között.

Az ágazat sikercége a Fornetti Kft., amely rendszeresen szerepel a HVG toplistáján a legnagyobb nyereségű cégek között. A kft.-t Palásti József pékmester 1997-ben családi vállalkozásban hozta létre. A fagyasztott pékáruk gyártása ekkor még kisipari jelleggel indult meg. A termékválasztékot a sajtos és tepertős pogácsa jelentette, melyeket az európai gyakorlattól eltérően nem darabárúként, hanem kilóra vásárolhattak meg a fogyasztók. A termékpaletta azóta folyamatosan bővül, évente több új termék is megjelenik. A termékek értékesítése az induláskor nálunk még szinte ismeretlen látványpékség-hálózatban, franchise-rendszerben történik. A rendszer alapját az egyszerűen telepíthető és bővíthető mobil sütőegységek jelentik.

1998-ban létrejött az igali székhelyű Fornetti Pannon Kft, amely a Dunántúl nagy részén működteti a franchise-t. Ugyanebben az évben megépült Kiskunfélegyházán a cég első nagy gyártócsarnoka. A Fornetti 1999-ben megjelent Szlovákiában, Lengyelországban és Horvátországban. 2005-ben a Franchise Europe (az Európai Unió központi franchise szaklapja) a 2005. évi top 500-as listáján az élelmiszer típusú franchise-rendszerek között a második helyet adta a Fornettinek. (<http://www.fornetti.hu/>)

A dél-koreai, instant leveseket gyártó Hanwha Kft. és az amerikai, instant tésztát előállító Nissin Foods Kft. a kilencvenes évek elejétől van jelen a városban.

Az italgyártással foglalkozó kecskeméti cégek közül csak a Likőripari Rt. ért el egymilliárd forint feletti éves bevételt.

A papír- és nyomdaipar területén az 1972-ben alakult Petőfi Nyomda szerepe meghatározó a rendszerváltozás után is. Az utódvállalatai folyamatosan jelen vannak az egymilliárd forint feletti nettó éves árbevételt elért cégek között. Rajtuk kívül csak a svájci tulajdonú Goessler Kuverts Kft., a német AS Nyomda Kft. és a szintén az Axel Springer tulajdonában lévő Petőfi Lapkiadó Kft. szerepel a listákon. Ennek megfelelően ebben az ágazatban kizárólag külföldi tulajdonú cégek vannak.

A gumi- és műanyagipar a német Freudenberg Kft. és svájci Phoenix Mecano Kft., tehát külföldi tulajdonban lévő cégek határozzák meg, de jelen van mellettük két magyar tulajdonban lévő is: a Deltaplast Kft. és a Poliext Csövek Kft. A sokirányú tevékenységet folytató Phoenix-Mecano egyike annak a négy kecskeméti cégnek, amelyek rendszeresen szerepelnek a toplistákon. A Phoenix Mecano AG svájci központú multinacionális cégcsoport

világszerte több gyártóbázissal és az egész világot átfogó értékesítési hálózattal rendelkezik. A cégcsoport 1993-ban 100%-os tulajdonosként alapította meg legjelentősebb leányvállalatát, a kecskeméti kft-t, amely különböző ipari ágazatok beszállítójaként műanyag-, alumínium- és poliészterházakat, mozgástechnológiai berendezéseket és vezérléseket gyárt, vezérlések és szabályozott hajtások összeszerelését végzi. A termékek magyarországi és kelet-közép-európai forgalmazása is a kecskeméti kft. feladatkörébe tartozik. (<http://www.phoenix-mecano.hu/>)

A fémfeldolgozás meghatározó szereplője a Kecskeméti Alumínium Rt. (2006-tól Metalconstruct Zrt.), az 1951-ben alakult Kecskeméti Alumíniumipari Szövetkezet utódja. A listán szereplő többi cég a rendszerváltozás után született, de többnek közülük voltak szocializmus kori előzményei (Agrikon, Traverz). A külföldi tulajdonú cégek közül kezdettől jelen van a legjobbak között a Hilti Kft., 2006-tól pedig a Mecanova Kft. Megjegyzésre érdemes, hogy a négymilliárd feletti kategóriában nincsenek fémfeldolgozással foglalkozó cégek.

Az elektronika területét két külföldi cég uralja, a német-japán Digital Disc Drivers Gyártó Kft. és az amerikai Thomas&Betts Hungary Kft. A DDD Kft. az 1996-os megalakulásától a 2009-es megszűnésig a város egyik meghatározó cége volt, ezernél több alkalmazottat foglalkoztatott. A kft. fő terméke az autókba szerelt cd-meghajtó volt, amelynek gyártása az autóipar válságának következtében 2009 elejére a korábbi felére esett vissza. Ilyen körülmények között nem volt lehetséges a gazdaságos gyártás, ezért a cég tulajdonosai úgy döntöttek, hogy bezárják az üzemet. (<http://index.hu/gazdasag/magyar/elbo090129/>)

A villamos gépek és berendezések gyártásában a svájci Phoenix Mecano szerepe volt benne meghatározó 2008-ig, amikor az a sokfajta tevékenységéből a műanyaggyártást kiemelve a műanyagiparban regisztrálta magát. A villamos berendezések gyártása ennek ellenére továbbra is fontos szerepet játszik a cég működésében, olyannyira, hogy 2010 végén új termelőüzem indult be, ahol elektromos emelőket és speciális körmagos transzformátorokat gyártanak. (Takács (2010), 65) A Phoenix Mecano mellett az olasz Ferax Kft., a svájci Schaffner Kft., a francia Axon Kft. és több német cég – a CabTec Kft., a Lux-Elektro Kft. és a Ritz Kft. – van jelen az ágazatban, vagyis ezt az ágazatot is a külföldi tulajdonban lévő vállalkozások túlsúlya jellemzi.

A gépgyártást a német Thyssen (2007-től MAG Hungary Kft.) és a svéd Airvent Rt. működése határozza meg, de tartósan jelen van a legnagyobb cégek között a magyar tulajdonban lévő, 1990-ben alakult, szemcseszóró gépek és légtechnikai berendezések gyártásával foglalkozó Abráziv Kft. is.

A járműgyártásban a német-magyar tulajdonú Autóflex-Knott Kft. mellett csak külföldi tulajdonú cégek vannak a legjobbak között: a német Knorr-Bremse Kft., az ugyancsak német Stema Kft., valamint a holland Bosal cégek. A toplistás cégek között két járműgyártó is van: Knorr Bremse Kft. és az Autóflex-Knott Kft. Az előbbi a legjobb 200, az utóbbi a legjobb 500 között található rendszeresen, mindkettőt megviselte azonban a 2008-as válság. A Knorr-Bremse egy év – a 2009-es – után visszakerült a kétszázak közé, az Autóflex-Knott viszont a 2010-es ötszáz listára sem került fel.

A Knorr-Bremse vállalatcsoport a világ vezető vasúti és közúti haszonjármű fék-, felfüggesztés- és menetdinamikai járműrendszerek gyártója. A kecskeméti kft. a cégcsoport haszonjármű üzletágának stratégiai fontosságú gyártóbázisa, és 1996-tól a kelet-közép-európai értékesítés központja. A kutatás-fejlesztési tevékenység keretében a pneumatikus, elektro-pneumatikus rendszerek tervezése, vizsgálata és gyártástámogatása folyik Kecskeméten. A kecskeméti gyártóbázis a konszern második legnagyobb európai gyára, amely a komplexitást tekintve a vállalatcsoport egészében az első helyen áll. (<http://www.knorr-bremse.hu/>)

Az Autóflex-Knott Kft. hazai elődje 1982-ben alakult elsősorban személygépkocsi-utánfutó gyártására, kizárólag a belföldi vevők kiszolgálására. 1989-ben külföldi tőkebevonás mellett alakult ki a jelenlegi tulajdonosi forma. A jelenlegi telephelyüket 1992-ben hozták létre. A cég a kész utánfutók gyártását 1992-ben beszüntette, azóta kizárólag utánfutó-alkatrészek gyártásával foglalkozik. Forgalma és piaci részesedése a 2008-as válságig folyamatosan növekedett, Európában minden harmadik utánfutó az általuk gyártott futóművel közlekedett. Európában képviseletek, leányvállalatok létrehozásával alapozták meg piaci helyzetüket. A külföldi leányvállalatok feladata elsősorban nem a Magyarországon gyártott termékek értékesítése, hanem hazai alapanyagból és munkaerővel készült termékek előállítását a hazai és a környező országok piacaira. (<http://www.autoflex.hu/>)

3.1. A legeredményesebb cégek fontosabb jellemzői

A legjobban teljesítő *élelmiszeripari* cégek többsége rendszerváltozás előtti cégből kinőtt hazai tulajdonú vállalkozás, amelyek mellett néhány külföldi cég van jelen. Az utóbbiak részben folytatói az itteni hagyományoknak (pl. paradicsomfeldolgozás), részben új módszerrel újfajta termékeket (pl. instant levesek) állítanak elő. Teljes mértékben elkerülték a külföldi befektetők a ffeldolgozás, az építőanyag-ipar, az energia-, távhő- és vízszolgáltatás, valamint a hulladékfeldolgozás területét. Ugyanakkor meghatározóan vannak jelen külföldi befektetők a *gépgyártásban* és a *járműgyártásban*, amely ágazatok megerősödtek és

modernizálódtak a rendszerváltozás után. *Elektronikai ipar* nem volt Kecskeméten a rendszerváltozás előtt, ezeket teljes egészében a külföldi tőke teremtette meg. *Textilipari* cég egy van az egymilliárd feletti nettó árbevételű cégek között, a német Rösch Mode Kft. *Cipőipari* cég – annak ellenére, hogy a cipőgyártásnak jelentős múltja volt a városban – nincs a legjelentősebb üzemek között.

Kecskemét legsikeresebb cégeire jellemző, hogy elsősorban exportra termelnek. A toplistás cégek közül a Knorr-Bremse Kft. a 2008-as 35 milliárd forintos éves nettó árbevételéből 33 milliárd, a Phoenix-Mecano Kft. 27 milliárdos bevételéből 26 milliárd, az Autóflex-Knott Kft. 2007-es 15 milliárdos bevételéből 14 milliárd forint származott exportbevételből. A Fornetti Kft.-nél más a helyzet. Ez a cég elsősorban belföldön értékesíti a termékeit, külföldre egészen 2007-ig csak 5-15% körüli értékben szállított. 2007-ben ez az arány jelentősen, kb. 25%-ra nőtt – köszönhetően a cég országhatáron túli terjeszkedésének.

A toplistás cégek közül a legtöbb (ezer fő körüli) alkalmazottat a Phoenix Mecano Kft. foglalkoztatta, kb. kétszázzal kevesebben dolgoztak a Knorr-Bremse Kft.-nél. Az Autóflex-Knott Kft. és a Fornetti Kft. alkalmazotti létszáma jóval kisebb, 300-400 között ingadozik. Szembetűnő az éves nettó árbevétel és a dolgozói létszám közötti arány. Az élelmiszeripari Fornetti Kft. 2008-ban 350 dolgozóval a háromötödét érte el annak a bevételnek, amit a száz fővel kevesebbet foglalkoztató, autóalkatrészeket gyártó Autóflex-Knott Kft. produkált. Ezt elsősorban az egyes ágazatok élőmunka-termelékenységekben megmutatkozó különbségei okozzák. A toplistás cégek működésére vonatkozó legfontosabb adatok a II. sz. mellékletben találhatók.

Az egymilliárd forint feletti éves nettó árbevételű cégek tulajdonosi megoszlását mutatja a 4. számú táblázat:

4. táblázat

**Az egymilliárd forint feletti éves nettó árbevételű
kecskeméti cégek tulajdonosi megoszlása 1998-2010 között**

Év	Magyar	Külföldi	Összes	A 4 milliárd feletti árbevételű	
				magyar	külföldi
	cégek száma				
1998	4	4	8	-	1
1999	5	7	12	-	3
2000	4	8	12	1	3
2001	4	12	16	1	5

2002	7	14	21	-	5
2003	9	16	25	-	5
2004	5	15	20	1	4
2005	7	17	24	2	5
2006	8	14	22	4	5
2007	7	14	21	4	6
2008	9	14	23	4	8
2009	9	12	21	5	7
2010	11	17	28	5	8

Forrás: KSH Cég-Kód-Tár 1998/2 – 2010/2

Az egymilliárd forint éves nettó árbevételt túllépő magyar tulajdonú cégek számban kb. a felét teszik ki a külföldiekének, de azoknál jóval kevesebb cég tartozik a két felső kategóriába, a 2,5 milliárd forint feletti eredményt elért cégek közé. Emellett a magyar cégekre az élelmiszer-ipariakat kivéve kevésbé jellemző a tartós megmaradás a legjobbak között.

4. Az ipar szerepe a foglalkoztatásban a rendszerváltozás után

Kecskemét életében az ipar az ötvenes években kezdődött iparosítástól fontos szerepet játszott a foglalkoztatásban. 1990-ben az aktív keresők száma kb. 47 ezer volt, ebből 17 ezren dolgoztak az iparban, vagyis az összes foglalkoztatott több mint egyharmada az iparból élt. A Kecskeméten 1989-2008 között az iparban foglalkoztatottak számának változását mutatja be az 5. táblázat.

5. táblázat Az iparban foglalkoztatottak száma Kecskeméten 1989-2010 között

Év	Az iparban foglalkoztatottak száma		Lakónépesség
	összesen	1000 lakosra vetítve	
1989	17 235	160	102 528
1990	16 253	158	103 568
1991	15 360	148	104 563
1992	10 668	(101)	105 239
1993	(8 870)	87	105 559
1994	(10 460)	100	104 568
1995	(10 080)	96	105 058
1996	(9 564)	91	105 155
1997	(9 257)	88	105 215
1998	(9 275)	88	105 464
1999	9 263	88	105 606
2000	nincs adat	nincs adat	105 606

2001	10 608	(99)	107 267
2002	nincs adat	nincs adat	107 604
2003	nincs adat	nincs adat	107 665
2004	nincs adat	nincs adat	108 286
2005	9 544	(88)	108 835
2006	8 665	(79)	109 847
2007	10 675	(97)	110 316
2008	10 959	(98)	111 428
2009	8 428	(75)	112 233
2010	nincs adat	nincs adat	nincs adat

Forrás: Bács-Kiskun megye 1989-2009 közötti statisztikai évkönyvei (A települések fontosabb adatai); az 1999. évi Területi statisztikai évkönyv Kecskemétre vonatkozó adatsorai; Népszámlálás (2002), 30. A zárójelben szereplő számok a KSH által közölt adatokból számított értékek.

A rendszerváltozás évében Kecskeméten 17 235 fő dolgozott az iparban. A foglalkoztatottak száma 1991-ig kb. évi ezer fővel csökkent. 1991-ről 1992-re közel ötezer fős csökkenés következett be. A mélypont az 1993-as év volt, ekkor 8870 fő dolgozott az iparban, ami az 1989-es adatnak alig több mint a fele. Az 1993-as mélypont után évi tízezer körül stabilizálódott a foglalkoztatottak száma, ami majdnem 40 %-os csökkenést jelent az 1989-es állapothoz képest.

1993 után fejlődésnek indultak a működőképes új vállalkozások – nagyjából ekkorra fejeződtek be a cégátalakulások, és ami még fontosabb, ez idő tájt kezdték felfuttatni a termelésüket a nyolcvanas évek végén és a kilencvenes évek elején ide települt vámszabad területi cégek. A foglalkoztatottak száma ennek megfelelően nőtt, 1994-ben tízezer fölé emelkedett. A következő évtizedben 9 és 10 ezer között mozgott a létszám, ami 1989-hez viszonyítva 53-60 %-os arányt jelent. Az ezredforduló után kétszer volt számottevő csökkenés az ipari foglalkoztatottak számában: a 2001-es gazdasági válságot követően és a 2008-as pénzügyi válság után. 2009-ben megszűnt a Digital Disc Drivers Kft., amely a 2008-as válság kitörése előtt 1200 alkalmazottal dolgozott. A leépítés ugyan több lépésben történt, de ilyen tömegű elbocsátottat nem tudtak felszívni a válságtól szintén sújtott hasonló profilú cégek. Ezt csak részben tudta ellensúlyozni, hogy 2009-ben elkezdődött és 2010-ben folytatódott a Mercedes-gyár építése, és elkezdődött a majdani munkásokat betanító alkalmazottak felvétele is.

A rendszerváltozástól 2010-ig nagyon sok minden megváltozott. Nemcsak arról van szó, hogy az 1990-ben működő vállalatok megszűntek, illetve átalakultak, hanem a helyükbe lépő cégek ágazati hovatartozása, száma és mérete is jelentősen más képet mutat. A 6. sz. táblázat összesítő adatokat tartalmaz a 20 főnél többet foglalkoztató cégek számának alakulásáról.

6. táblázat 20 főnél többet foglalkoztató ipari cégek Kecskeméten 1990-2010 között

Év	Az iparvállalatnál foglalkoztatottak létszáma			
	20-49 fő	50-299 fő	300 fő felett	Összesen
1990	14	20	18	52
1998	35	40	7	82
2010	43	37	9	89

Forrás: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 1989. 273-305; KSH Cég-Kód-Tár 1998/2; KSH Cég-Kód-Tár 2010/2

A cégek száma jelentősen megnőtt 1990 óta, ugyanakkor a nagy létszámú, 300-nál több alkalmazottat foglalkoztató cégek száma a felére csökkent. 1990-ben a gépgyártás és az élelmiszeripar területén működött a legtöbb cég, köztük számos nagyvállalat: a gépgyártásban 6, az élelmiszeriparban 5 háromszáz fősnél nagyobb cég volt. 1998-ban 14 élelmiszer-ipari cég működött, a gépek, gépi berendezések gyártásával foglalkozó cégek száma 21 volt. A 300 főnél többet foglalkoztató cégek száma ekkor 4 (1 élelmiszeripari és 3 gépipari). 2010-ben az élelmiszeriparban 12, a gép-, gépalkatrész- és műszergyártás területén 26 cég működött, az előbbinél 3, az utóbbinál 2 a háromszáznál több alkalmazottal dolgozó nagyvállalatok száma. Mindez alátámasztja azt a tényt, amit evidenciaként kezelünk, hogy ti. a szocializmusból örökölt vállalatok elmaradott technikai színvonala túlfoglalkoztatással járt együtt. Ez változott meg mára úgy, hogy a modern technika kevesebb élől munkát igényel.

1998-tól részletesebb adatok is rendelkezésre állnak a KSH Cég-Kód-Tár jóvoltából, így betekintést kaphatunk abba, hogy a nagyvállalatok – az újabb definíció szerinti 250 főnél többet foglalkoztatók – hogyan oszlanak meg a magyar és külföldi tulajdonosok között, és közülük hány cég dolgozik 500-nál több alkalmazottal (7. táblázat)

7. táblázat 250 fősnél nagyobb cégek Kecskeméten 1998-2010 között

Év	Magyar	Külföldi	Összes	Ebből az 500 fősnél nagyobb	
				magyar	külföldi
	tulajdonban lévő cégek száma				
1998	2	5	7	-	-
1999	1	6	7	-	-
2000	2	6	8	-	-

2001	2	10	12	-	-
2002	3	10	13	-	4
2003	1	10	11	-	3
2004	2	7	9	-	3
2005	3	7	10	-	3
2006	3	7	10	-	3
2007	3	7	10	-	3
2008	3	10	13	-	3
2009	4	9	13	-	2
2010	4	7	11	1	3

Forrás: KSH Cég-Kód-Tár 1998/2 – 2010/2

A fentiekből kitűnik, hogy a nagyvállalatok többsége Kecskeméten külföldi tulajdonban van, 500 fő feletti létszámmal pedig szinte kizárólag külföldi érdekeltségű cégek dolgoznak.

5. A külföldi tőke szerepe Kecskemét iparában

A fentebb elmondottakból érzékelhető, hogy milyen fontosak a külföldi tulajdonú ipari cégek a város életében. Kecskemét szerencsés volt, mert a földrajzi helyzete, főként Budapest közelsége miatt előnyt élvezett a hasonló nagyságú városokhoz képest. Mivel – szintén a földrajzi közelség miatt – a fővárosi nagy cégek közül sok ide telepítette a gyáregységeit a hatvanas évektől kezdve, a város termelésre alkalmas üzemcsarnokokat és elfogadható infrastruktúrát tudott kínálni a megtelepedni szándékozóknak, ami megkönnyítette az indulásukat. A szocialista nagyvállalati gyáregységekben dolgozó, a rendszerváltozás idejére már nagy számban munkanélkülivé vált munkások révén a megfelelő felkészültségű és munkakultúrájú munkaerő is rendelkezésre állt. A Budapest-Szeged közötti autópálya megépülése tovább növelte a város vonzerejét.

Az első betelepülők az ún. vámszabad területi vállalkozások voltak. A nyolcvanas évek közepén születtek meg azok a jogszabályok, amelyek alapján vámszabad területi vállalkozások alakulhattak, ténylegesen azonban csak a kilencvenes évek elején kezdtek élni a kedvezményekkel. Ipari vámszabad területet az ország vámterületén székhellyel rendelkező szervezet létesíthetett, ha ott import anyagokat és alkatrészeket használtak fel, és exportcélú tevékenységet folytattak. Az itteni üzem működéséhez szükséges import termelőeszközöket és alapanyagokat vámfizetési kötelezettség nem terhelte. Hasonlóképpen vámmentes volt a változatlan vagy feldolgozott állapotban belföldre visszaszállított, igazoltan belföldi eredetű

áru is. Az üzemeltetőnek rendelkeznie kellett a tevékenységéhez általános vámbiztosítékkal, illetve vámszempontból megbízhatónak kellett lennie. Vámszabad terület létesítésére az engedélyt a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága a minisztériumokkal egyetértésben adta ki.

Bács-Kiskun megyében nyolc vámszabad területi vállalkozás működött, valamennyi Kecskeméten. Mindegyik feldolgozóipari tevékenységet folytatott, és nemcsak a rendszerváltozás körüli években játszott meghatározó szerepet, hanem az uniós csatlakozást követően is fontos tényezője maradt Kecskemét iparának. Közülük a legjelentősebbek: Knorr-Bremse Fékrendszerek Kft., Phoenix Mecano Kecskemét Termelő és Kereskedelmi Kft., ARP Kábel- és Készülékgyártó Kft. (1999-től: CabTec Kábelkonfekcionáló és Készülékgyártó Kft.), Thyssen Production Systems Kft. (2008-tól MAG Hungary Kft.), Ferax International Kereskedelmi Kft., Freudenberg Simmerringe Termelő Kft. Az ezredfordulón a vámszabad területi vállalkozások eladásaiból származott a megyei székhelyű gépipar összes értékesítésének több mint 40%-a, az exportnak a fele. Az exportorientáció (az összes értékesítés 95%-a export volt) nem meglepő, hiszen a vámszabad területi vállalkozásokat alapvetően az exportra történő termelés céljából hozták létre. A cégek vámszabad területi működésének az EU-hoz való csatlakozás végett vetett, mivel a magyar szabályozás nem felelt meg az EU joggyakorlatának, amennyiben a kedvezményezett területekre beszállított termelőeszközök mentesültek a vám és a forgalmi adó megfizetésének kötelezettsége alól. (Marsa (2001), 25-27)

A külföldi érdekeltségű cégek zöme 1990 körül alakult, a többségük huzamosabb ideig működött, illetőleg működik. Fontosabb adataikat a III. sz. melléklet tartalmazza. A legtöbb külföldi tőke a feldolgozóiparban jelent meg, különösen a gép- és gépjárműalkatrész-gyártás és az elektronikai alkatrészek gyártása területén, de az élelmiszergyártásban, a ruházati és cipőiparban, a nyomdaiparban, valamint az építőanyag-iparban is több külföldi tulajdonú cég működött/működik Kecskeméten. A mellékletben szereplő 45 cég közül 33-nak a forgalma haladta meg az egymilliárd forint éves bevételt (lásd az I. sz. mellékletet). Legnagyobb számban a rendszerváltozás körül érkeztek a külföldi befektetők: 1993-ig 27, 1994-2000 között 9, 2001-től 9 külföldi tulajdonban, ill. külföldi többségi tulajdonban lévő cég kezdte meg a működését. A befektetők többsége Németországból érkezett.

5.1. Mercedes-gyár Kecskeméten

2008. június 18-án jelentették be, hogy a Mercedes-Benz gyártókapacitásának bővítése érdekében új gyár létrehozásáról döntött, és annak telephelyéül Kecskemétet

választotta. A cég mintegy 800 millió eurós, azaz hozzávetőlegesen 200 milliárd forintos beruházása közvetlenül 2500, közvetve 14 000 munkahelyet fog teremteni. A Mercedes-Benz a gyár építésével a termelési kapacitását kívánja fokozni a kompakt gépjárművek kategóriájában, Kecskeméten a Mercedes A- és B-osztály utódainak két modelljét gyártják majd. A tervek szerint 2012-ben gördülnek le a futószalagról az első autók. A gyár Kecskemétre telepítésében szerepet játszott Budapest közelsége, a jó infrastruktúra – az autópálya és a vasút megléte, mivel az autókat innen szállítják majd a megrendelőkhez, nem viszik ki német logisztikai központba –, továbbá az, hogy közel van a megcélzott piacokhoz és a kelet-európai beszállítókhoz. Emellett fontos volt az is, hogy a működéséhez szükséges szakemberek képzése helyben megoldható. A Kecskeméti Főiskola Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskolai Karán már több évtizede folyik műszaki és informatikai képzés, és a főiskola mellett a középiskolák is rendelkeznek szabad kapacitással mind az informatikai, mind pedig a műszaki képzés területén. (Bera (2008), 19-21 és http://hirek.oldal.info/hirkatalogus/aktuális/mercedes_kecskemét)

A gyár 441 hektáros területe 2009 februárjában került a Daimler AG tulajdonába. A terület elhelyezkedését mutatja az 1-2. ábra.

1. ábra

A Mercedes-gyár elhelyezkedése Kecskeméten

Forrás: http://www.aranyhomok.hu/images/terkep09/kecskemét/adalek/kulter_korzet_attekinto.jpg

2. ábra

A Mercedes-gyár területe műholdfelvételen

Forrás: Google Earth műholdfelvétel

<http://kecskemet.olx.hu/kecskemet-mercedes-gyar-kornyezeteben-iid-179250182#pics>

A terület tulajdonba vétele után megtörtént az engedélyeztetés, megépült a gyárhoz vezető út, és megtörtént a tereprendezés. Az alapkőletételre 2009. október 16-án került sor. Ez alkalommal a következő bejelentések hangzottak el: 1) az építkezésen 1500 ember fog dolgozni 2) 150 ezer autó/év kapacitással épül fel a gyár, 2011-től kezdik el az előszéria-sorozatok gyártását 3) 2011-ben megkezdődik a tömeges munkaerő-felvétel 4) 2012-től a magyar beszállítók is bekapcsolódhatnak a termelésbe. (<http://vakum.hu/2009/10/16/a-legjobb-helyet-valasztottuk/>)

2009 októberében írt a sajtó a Mercedes-beruházás körül formálódó tömörülésekről, mely szerint a Daimler AG megjelenése és ezzel a gazdaság fellendülésének reménye összefogásra sarkallja a helyi és környékbeli vállalatokat és intézményeket. Három ilyen tömörülés jött létre a Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara vezetésével: a Hírös Beszállítói Klaszter, a Hírös Bauteam Konzorcium és a Hírös Képző Konzorcium. Az erről beszámoló újságcikk kitért arra, hogy a klaszter szoros együttműködést jelent, amelyben egy önálló jogalany is létrejön, míg a konzorcium lazább együttműködése a különböző szereplőknek. A beszállítói klaszter tagjai hosszabb távon és szorosan szeretnének együttműködni azért, hogy közösen tudjanak a Daimler AG számára versenyképes ajánlatokat tenni. (<http://vakum.hu/2009/10/14/tomorulesek-a-mercedes-beruhazas-korul/>)

A klaszterek a klasszikus meghatározás szerint egy szűkebb földrajzi környezetben egymás közelébe települt, egyes tevékenységi területeken együttműködő, más vonatkozásokban egymással versengő vállalkozások tartós együttműködési rendszerei. A klaszterbe szerveződés fő célja, hogy a vállalkozások közös fellépéssel javítani tudják a kollektív versenyképességüket. Az Európai Bizottság hivatalos definíciója szerint a klaszter olyan egymástól kölcsönösen függő vállalatok és kapcsolódó intézmények csoportja, amelyek együttműködők és versengők; földrajzilag egy vagy több régióban koncentrálnak; meghatározott területre/ágazatra koncentrálnak; közös technológiák és képességek kötik össze őket; tudományos alapúak vagy hagyományosak. Magyarországon az első klaszterek az ezredforduló környékén jelentek meg, jellemzően a külföldi tulajdonban lévő autógyárak, a hazai beszállítói hálózatban tevékenykedő autóalkatrész-gyártók, valamint egyes regionális fejlesztésben érdekelt szervezetek együttműködése nyomán. (Riczy (2010), 18-19)

A Hírös Beszállítói Klaszter megalakításakor, 2008. augusztus 14-én 18 szervezet írta alá az együttműködési megállapodást. A tagok többsége gépipari és műanyagipari gyártó cég, de vannak az alapítók között szolgáltató, tanácsadó és képző szervezetek is.¹⁰ A cél a Dél-alföldi Régióban a közúti járműgyártásban érdekelt cégek tömörítése, közös érdekeik összehangolása, érvényesítése, együttes fellépésükkel piacképességük növelése, a cégek szakmai megerősítése, nemzetközileg is látható méretű gazdasági és szakmai szövetség működtetése. (Ballai (2008), 12)

Az üzemcsarnokok építése 2009 végén kezdődött, 2010. február elején vált ismertté, hogy a német Dürr vállalatot bízta meg a Daimler AG a kecskeméti gyár megépítésével. (http://hvg.hu/gazdasag/20100201_mercedes_kecskemeti_gyar_fenyezes_durr) 2010. május elején adta hírül az MTI, hogy többségükben magyar cégek nyerték el a Mercedes-gyár építési munkálatait. (http://hvg.hu/gazdasag/20100504_mercedes_gyar_epites_magyar_cegek)

2010 őszén gőzerővel folyó építkezésről szólt a városi önkormányzat kiadványa: „Óriási tempóban folyik az építkezés, előfordult, hogy egyszerre tucatnyi toronydaru és ezernyi munkás tevékenykedett a területen. A méretek pedig döbbenetesek: a lakkozó üzem és a karosszériatároló csarnok 30 ezer, a karosszériaüzem 75 ezer, az összeszerelő csarnok 100

¹⁰ A klaszter tagjai a következők: Agrikon Fémipari Zrt., Agrikon Logisztika Kft., Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Csaba Metál Rt., Emika Zrt., HUPA Gépészmérnöki Rt., K&H Bank Nyrt., Kalo-MÉH Trans Kft., Kaloplasztik Kft., Kecskeméti Főiskola GAMF Kar, Knorr-Bremse Fékrendszerek Kft., Kunplast-Karsai Zrt., Metalkonstrukció Zrt., Pata József Gépipari Kft., PET Mérnöki Iroda, Phoenix Mecano Kecskemét Kft., Pro Patria Electronics Ltd, Szimikron Ipari Kft., UniCredit Bank Zrt.

ezer, a szolgáltató központ pedig 6 ezer négyzetméteres. A kivitelezés 75 százalékát magyar cégek nyerték el. Közben folytatódnak a tárgyalások a beszállítókkal is, akik közül többen a 441 hektáron építkeznek majd. Eddig húsz magyar beszállító kapott jelentős megbízást az alkatrészek gyártására. De szintén magyarok lehetnek azok a partnerek, akikkel az üzem különböző kiszolgáló tevékenységeire köt szerződést a Mercedes. A munkaerő toborzása is folyamatos. 2010 végéig hétszáz munkatársa lesz a cégnek, többségük magyar. Ők lesznek a vezetők, és az ő feladatuk képezni a további munkaerőt. A most munkába állók szakmai és nyelvi képzésen vesznek részt. A szakmai oktatás a kadafalvi Heliport ipari parkban zajlik, ahol a Mercedes kibérelt egy csarnokot, és kialakította a nagy gyár kicsinyített mását.” (Takács (2010), 57)

A Mercedes-beruházáshoz kapcsolódva született meg az Alföldi Iparfejlesztési Nonprofit Közhasznú Kft. (AIPA Kft.) Alapító tagjai: Kecskemét MJV Önkormányzata, a Kecskeméti Főiskola, a Bács-Kiskun Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, a Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, valamint a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége. A kft. feladata koordinálni a térségi gazdaságfejlesztési programot és támogatni a Mercedes-Benz gyárkapun kívüli problémáinak gyors és hatékony megoldását, segítve a gyár hosszú távú beágyazódását és zavartalan működését.

A gazdaságfejlesztési program projekteken keresztül valósul meg. A kialakított projektportfólió megvalósítója az Alföldi Ipar- és Gazdaságfejlesztési Klaszter (AIPA Klaszter). A klasztert a járműiparban és a kapcsolódó ipari és szolgáltatási szegmensben tevékenykedő tagok alkotják.¹¹ A gazdaságfejlesztési programmal a következő eredményeket kívánják elérni:

- Kecskemét legyen Kelet-Közép-Európa egyik logisztikai bázisa
- A fejlesztéseknek köszönhetően más iparágak is megerősödjenek

¹¹ Az AIPA Klaszter 2010. áprilisban alakult, 30 alapító taggal, amelyek a következők: AIPA Kft., Alcufer Kft., Állami Nyomda Zrt., Bácsvíz Zrt., Brandhouse Kft., Hírös MÉH 2004 Kft., Horváth Légtechnika Kft., Kecskeméti Főiskola, Kecskeméti Regionális Hulladéklerakó Kft., Kecskeméti TISZK, KIKFOR Kft., Knorr-Bremse Fékrendszerek Kft., Kunplast-Karsai Zrt., Kreatív Living-Lab Kft., MAF, Metalcom Zrt., Metalconstruct Zrt., MTA Regionális Kutatóközpont, Polar-Stúdió Kft., Print 2000 Nyomda Kft., ProjectMine Kft., Provice Kft., Ramsys Zrt., Roncs Autó Kft., SDA Stúdió Kft., Szimikron Kft., Trigon Kft., Ver-Bau Kft., Vidra Építőipari Kft., Diana Szakképző Iskola és Kollégium. (<http://www.aipa.hu/?q=hu/hir/20100416/megalakul-az-aipa-klaszter>)

- A város gyakoroljon erőteljes gazdasági és munkaerő-piaci hatást a környező nagyvárosokra és kistérségekre, és rajtuk keresztül hatással legyen az egész Dél-Alföldre
- A Mercedes-Benz munkakultúrájának a hazai munkavállalókra gyakorolt hatása újabb beruházások fogadására tegye alkalmassá a térséget
- A Mercedes-Benz köré szerveződő beszállítók erősítsék a gazdasági kapcsolatokat, és teremtsenek lehetőséget az interregionális programokba való bekapcsolódásra. *(Takács (2010), 39)*

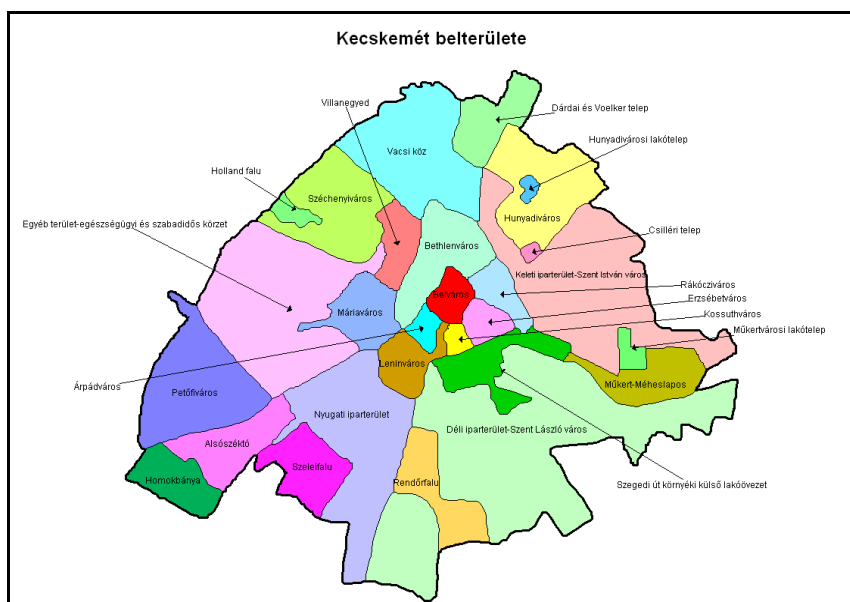
Kecskemét vezetői hosszú távon nagyon sokat remélnek a Mercedes-gyár működésétől. A már érezhető hatások egyik része most még kiadásokat jelent a városnak, amennyiben pl. meg kellett oldani a városba érkező német szakemberek gyermekeinek oktatását, az ország más részeiből ide települő családok gyermekeinek bölcsődei, óvodai, iskolai elhelyezését. Az építőipar ugyanakkor többszörösen profitál a helyzetből: nemcsak a Mercedes-gyárat és a beszállítók iparcsarnokait építheti, hanem lakóparkokat, bérházakat is az ide költözőknek. A szállodák, éttermek, üzletek forgalmára is kedvezően hat a Mercedes jelenléte. Az önkormányzat arra számít, hogy a város iparüzési adóbevétele az üzem beindulását követően éves szinten több milliárd forinttal fog nőni. Az iparüzési adóból származó bevétel az üzem kivitelezésének időszakában is növekszik, 2009-hez képest 2010-re 500 millió forint plusszal számolt a város. *(Takács (2010), 57)*

6. Ipari parkok

Kecskemét iparterületei az első gyárak körül alakultak ki, amelyek az induláskor lakott területen kívülre estek, de ma már a belterülethez tartoznak. Az Első Kecskeméti Konzervgyár Rt. 1900-ban a Kiskőrösi út mellett kezdett működni, ebből lett a nyugati iparterület. Az 1907-ben induló Kecskeméti Gépgyár és Vasöntöde Rt. a Halasi úton épült fel, mellette és az M5-ös út között jött létre a déli iparterület. Platter János konzervgyára 1921-ben a Szolnoki út mellé települt, ez lett a keleti iparterület magja. A három iparterület mai elhelyezkedését és nagyságát mutatja az 3-4 ábra, az előbbi tematikus térképen, az utóbbi a várostérképen:

3. ábra

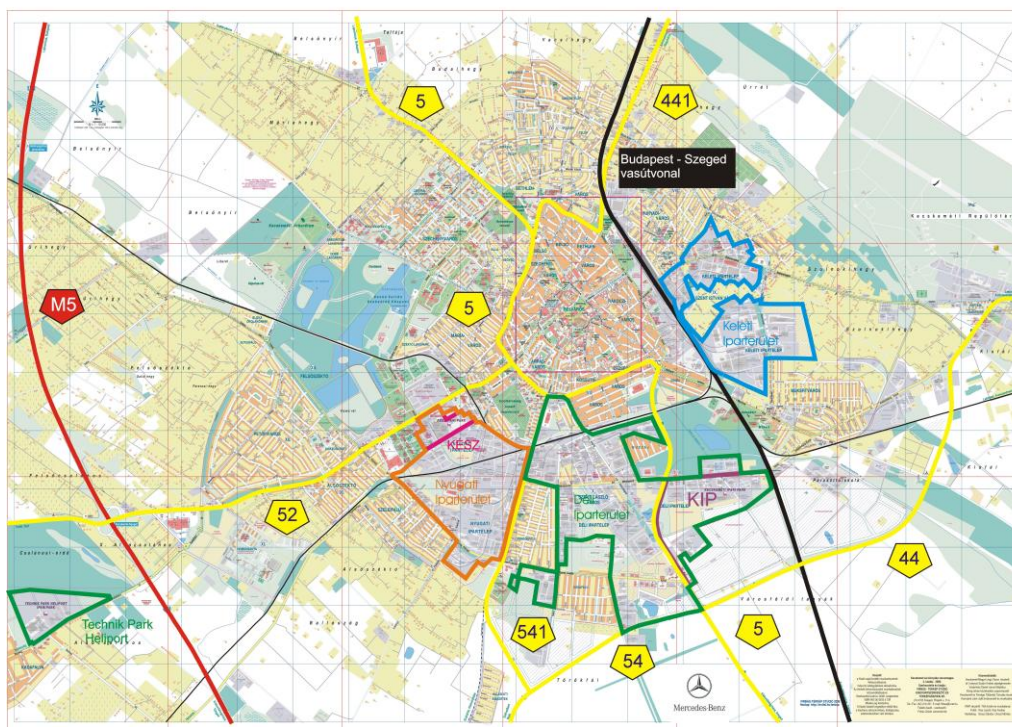
Kecskemét belterülete az iparterületekkel

Forrás: Csőszné (2003), 13.

4. ábra

Az iparterületek a város belterületi térképén

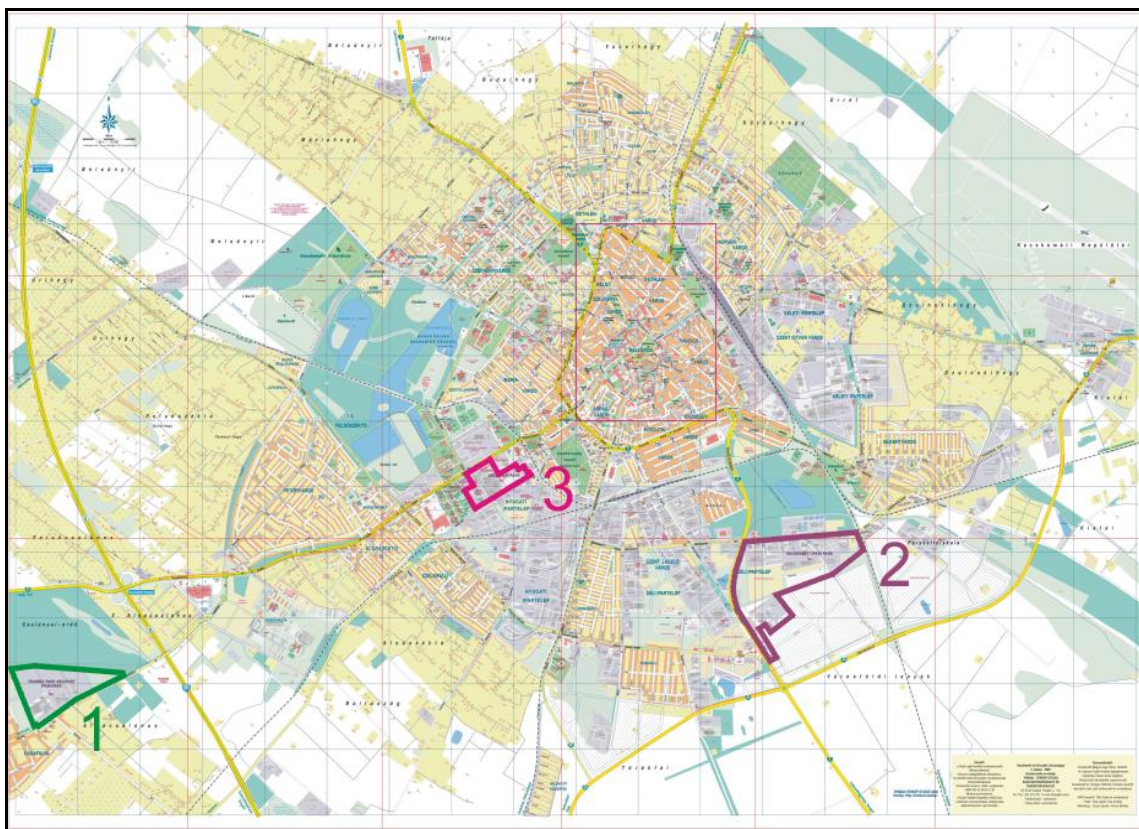
Forrás: http://www.aranyhomok.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=252&Itemid=502

A kilencvenes évek közepétől országos szinten ipari parkok létesítését kezdték szorgalmazni, 1996-ban ipari park program is indult. Az ipari park olyan teletpszerű ipari és szolgáltató létesítmények együttese, amely főként a kis- és középvállalatok számára a kor színvonalán képes biztosítani a korszerű gyártmányok előállításához nélkülözhetetlen feltételeket. Az ipari park a fizikai infrastruktúrán (energia, víz, csatorna, utak, telekommunikáció) kívül a sikeres üzletvitelhez szükséges logisztikai, ügyviteli, pénzügyi és marketingszolgáltatásokat is nyújt a vállalkozásoknak.

Kecskeméten 1995-1998 között három ipari park létesült, ezek ma is működnek, új nem alakult. A három közül kettő a történelmileg kialakult iparterületeken található – az egyik a nyugatin, a másik a délin. A harmadik a város külterületén, Kadafalván, a volt szovjet helikopterbázis helyén jött létre. A három ipari parknak a város területén való elhelyezkedését mutatja az 5. ábra, amelyen az 1-es számmal jelölt terület a Technik-Park Heliport Kft., a 2-es számmal jelölt a Kecskeméti Ipari Park, a 3-as számmal jelölt a KÉSZ Ipari Park területe.

5. ábra

Kecskemét ipari parkjai

Forrás: http://www.aranyhomok.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=252&Itemid=502

A három ipari park közül az induláskor a legnagyobb területű a Technik-Park Heliport volt, a Kecskeméti Ipari Park területe ekkor kb. feleakkora volt, de később több ütemben

bővült. Mindkettő területén több cég működik. A Technik-Park Heliport területén többségében gépjármű-alkatrészeket és -tartozékokat, gépeket és gépalkatrészeket, elektronikai alkatrészeket gyártó cégek vannak. A Kecskeméti Ipari Parkban kevesebb cég van, de ezek változatosabb profilúak: élelmiszer-ipari, nyomdaipari és fémlemezgyártó cég egyaránt található közöttük. A KÉSZ Ipari Park a legkisebb területű, és lényegében a KÉSZ Kft. működési területével esik egybe. Az ipari parkok fontosabb adatai a IV. sz. mellékletben láthatók.

Bár az ipari parkok elsősorban a kis- és középvállalatok működésének segítésére szerveződnek, Kecskeméten a legsikeresebbek közül is nem egy ipari parkban működik – ilyen pl. az Autóflex-Knott Kft., a Thomas&Betts Kft., a Mecanova Kft. A régebben és a nagy területen működő cégek – mint pl. a konzervgyárak, a Petőfi Nyomda, a Phoenix Mecano Kft., a Metalconstruct Zrt. stb. – az ipari parkokon kívüli iparterületeken találhatók.

Meg kell említeni, hogy elméletben már formálódik a város negyedik ipari parkja az épülő Mercedes-gyár körül.

Összegzés

Kecskeméten a lakosság igényeit kiszolgáló kisiparon, a két konzervgyáron és a gépgyáron kívül nem volt számottevő ipar az ötvenes évek végéig. Akkor kezdetét vette a korszellemnek megfelelő iparosítás. Első lépésként a konzervgyárak felfejlesztése történt meg, mert a város és a környezet agrárjellege miatt erre volt a legnagyobb szükség. A hatvanas évek elejétől számos budapesti székhelyű könnyű- és nehézipari cég hozta ide a részlegét, gyáregységét. Az ipar olyan mértékben nyert teret, hogy a nyolcvanas években már több mint 17 ezer munkavállalót foglalkoztatott. De már a rendszerváltozás előtt egyértelmű volt, hogy ez az ipar állami támogatás nélkül nem tud talpon maradni. A nyolcvanas évek második felében zsugorodni kezdett és a kilencvenes évek elején eltűnt a szövetkezeti ipar, valamint megkezdődött a szocialista nagyvállalatok részvénytársaságokká és korlátolt felelősségű társaságokká alakulása, mindez azonban nem volt elég a válságot okozó három fő probléma – a tőkehiány, a gazdaságtalan termelés és a piacvesztés – megoldásához.

A kilencvenes évek elejét jellemző gyárbezárások nyomán kialakult ipari-termelési vákuumot a külföldi működő tőke beruházásai kezdték el megszüntetni. 1989–1993 között neves – többnyire német – cégek jelentek meg a városban. A város megújult ipari profiljában meghatározó szerepet kapott a gépipar és az elektronikai ipar által igényelt alkotóegységek előállítás. Az üzemekből nem végtermékek kerültek ki, hanem komponensek, részegységek, kiegészítők, amelyek köre a néhány elemből, nagy sorozatban, futószalagon összeállított

termékektől a speciális, bonyolult termékrendszerekig terjedt. A cégek között nem volt, és ma sincs szerves együttműködés. Ez biztosan változni fog a Mercedes-gyár beindulásával. A sikeres cégek között már most is több olyan működik, amely beszállítója lehet a Mercedesnek – elég csak a már klasztertag Knorr-Bremse Kft.-re, Phoenix Mecano Kft.-re és Metalconstruct Zrt.-re gondolni. A Mercedes-gyár a köréje szerveződő beszállítói klaszterrel és a mellette létrejövő ipari parkkal meg fogja változtatni a kialakult struktúrát, amelyben eddig egymás mellett működtek az üzemek anélkül, hogy kapcsolatuk lett volna egymással. Itt a gyárral szerves egységben fognak működni a beszállítók, amelyek közül többen fizikailag is a közelében lesznek.

Az elmúlt két évtizedben itt letelepedett sikeres külföldi cégek, amelyek új iparágakat honosítottak meg, a Mercedes-szel együtt komoly reményekre jogosítják nemcsak a várost, hanem a régiót is. Zombor Gábor polgármester 2008 júniusában – amikor eldőlt, hogy itt épül fel a Mercedes-gyár – azt nyilatkozta, hogy Kecskemét Közép-Magyarország ipari, gazdasági központjává válhat. (*Népszava* 2008. 06. 27.) Ez a közeli jövőre nem várható, de az biztos, hogy a Mercedes sokirányú és mély hatást fog gyakorolni a város életére nemcsak az ipar és a gazdaság, hanem az oktatás és a munkakultúra területén is.

A második világháború után két alapvető átalakulás ment végbe az iparban: 1) a negyvenes évek végén és az ötvenes évek elején lezajlott államosítás és 2) a rendszerváltozás előtt kezdődött és utána lendületet vett tulajdonosi és szerkezeti átalakulás, amellyel megvalósult a szocializmusból a piacgazdaságba való átmenet. A második világháborút követő átalakulás a meglévő iparra épült rá, azt fejlesztette tovább. A rendszerváltozás körülinél nem ilyen egységes a kép. Itt a szocializmusban sikeres nagyvállalatok többsége első lépésben feldarabolódott, ezek a darabok azután vagy tönkrementek és megszűntek, vagy kiindulásai lettek új, piaci viszonyok között működni képes cégeknek, igen gyakran külföldi tőke közbenjöttével. A dolgozat ennek a változásnak és az azt követő fejlődésnek a bemutatására vállalkozott. A vizsgálódás során kirajzolódott, hogy Kecskemét komoly iparral rendelkező város volt a Mercedes idetelepülése előtt, és ennek jelentős szerepe lehetett abban, hogy a cég a város mellett döntött. Kecskeméten a Mercedes megjelenéséig nem volt igazi nagy multi. Az itteni legnagyobb cégek éves nettó árbevétele csak kivételesen éri el a negyvenmilliárd forintot, ami a TOP 200 utolsó harmadába kerüléshez elég. Viszont többen vannak, korszerű eszközökkel dolgoznak, és ők foglalkoztatják az iparban dolgozók többségét. Ha esetleg elmennének – sok honfitársunk szeretne multik nélküli országot –, az több ezer munkanélkülit jelentene a városnak.

Kutatás közben világossá vált az is, hogy tévedés Kecskemétet, mint az Alföld egyik nagyvárosát élelmiszeripari központnak tekinteni. A néhány évtizede még több ezer dolgozót foglalkoztató Kecskeméti Konzervgyár már a rendszerváltozás előtt alaposan meggyengült, majd különböző privatizációs bonyodalmak után néhány száz fős céggé került az Univer csoport tulajdonába. Két fontos utódcége, az Univer-Product Zrt. és a Kecskeméti Konzervgyártó Kft. a kétezres évek közepétől sikeresen folytatja a KK közkedvelt termékeinek gyártását a sajátjai mellett, és új cégek is jelentkeztek új termékekkel – az élelmiszeripar ezzel együtt sem meghatározó része a város iparának.

MELLÉKLETEK

I. számú melléklet

A legnagyobb árbevételű cégek Kecskeméten 1998-2010 között

A táblázatokban a külföldi tulajdonban lévő cégek nevei félkövér dőlt betűvel vannak írva

I/a melléklet 1000-2500 mFt/év nettó árbevételű cégek Kecskeméten 1998-2010 között

Ágazat/Év	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Élelmiszer- és italgyártás		Nass Kft.	Smart Kft.	Smart Kft.	Smart Kft.	<i>Hanwha Kft.</i>	<i>Nissin Foods Kft.</i>	<i>Nissin Foods Kft.</i>	<i>Nissin Foods Kft.</i>	Konzervgyártó Kft.			
				Fornetti Kft.	<i>Hanwha Kft.</i>		Likőripari Rt.	Likőripari Rt.	Humán Foglalk. Kft.	Likőripari Zrt.			
					Agro-Trucks Kft.								
Ruházati termék gyártása												<i>Rösch Mode Kft.</i>	<i>Rösch Mode Kft.</i>
Faárugyártás	Graboparkett Kft.	Graboparkett Kft.	Graboparkett Kft.	Graboparkett Kft.	Graboparkett Kft.	Graboparkett Kft.		Schindler Kft.	Schindler Kft.	Delta Építő Kft.	Delta Építő Kft.		
								Delta Építő Kft.	Delta Építő Kft.				
Papír- és nyomda-ipar				<i>Petőfi Lapkiadó Kft.</i>	<i>Petőfi Címke Kft.</i>	<i>Petőfi Címke Kft.</i>	<i>Petőfi Címke Kft.</i>	<i>Petőfi Címke Kft.</i>	<i>Petőfi Lapkiadó Kft.</i>	<i>Goessler Kuverts Kft.</i>	<i>Goessler Kuverts Kft.</i>	<i>Goessler Kuverts Kft.</i>	<i>Goessler Kuverts Kft.</i>
				<i>Szilády Nyomda Kft.</i>	<i>Petőfi Lapkiadó Kft.</i>	<i>Petőfi Lapkiadó Kft.</i>	<i>Petőfi Lapkiadó Kft.</i>	<i>Petőfi Lapkiadó Kft.</i>		<i>Petőfi Lapkiadó Kft.</i>	<i>AS Nyomda Kft.</i>		
						<i>Szilády Nyomda Kft.</i>	<i>Szilády Nyomda Kft.</i>	<i>Szilády Nyomda Kft.</i>					
Gumi- és műanyag-ipar					<i>Freudenberg Kft.</i>	<i>Freudenberg Kft.</i>				Deltaplast Kft.		Poliext Csövek Kft.	Poliext Csövek Kft.
Építőanyag-ipar					Unibek Kft.	Unibek Kft.			Danubiusbeton Kft.		Danubiusbeton Kft.		
						Danubiusbeton Kft.							
Fémfeldolgozás	Alumínium Rt.	Alumínium Rt.	Alumínium Rt.	<i>Hilti Kft.</i>	Alumínium Rt.	Alumínium Rt.	Agrikon-Alfa Kft.	Agrikon-Alfa Kft.	Agrikon-Alfa Kft.	Agrikon-Alfa Kft.	Agrikon-Gamma Kft.	<i>Mecanova Kft.</i>	KÉSZ Kft.
		<i>Hilti Kft.</i>	<i>Hilti Kft.</i>	Traverz Master Kft.	<i>Hilti Kft.</i>	<i>Hilti Kft.</i>	Alumínium Rt.	Alumínium Rt.	<i>Mecanova Kft.</i>	<i>Mecanova Kft.</i>	<i>Mecanova Kft.</i>	Metalconstruct Kft.	<i>Lechler Kft.</i>
		Traverz Master Kft.					<i>Hilti Kft.</i>		Metalconstruct Kft.	Metalconstruct Kft.	Metalconstruct Kft.		<i>Mecanova Kft.</i>

													Metalconstruct Kft.
Elektronika				DDD Kft.	DDD Kft.	DDD Kft.	DDD Kft.	DDD Kft.	Thmas&Betts Kft.	Thmas&Betts Kft.	Thmas&Betts Kft.	Thmas&Betts Kft.	Thmas&Betts Kft.
						Thmas&Betts Kft.	Thmas&Betts Kft.	Thmas&Betts Kft.					
Villamos gép, berendezés gyártása		Ferax Kft.	Ferax Kft.	Ferax Kft.	CabTec Kft.	CabTec Kft.	CabTec Kft.	Axon Kft.	Axon Kft.	Axon Kft.	Axon Kft.	Ritz Kft.	Ritz Kft.
					Lux-Elektro Kft.	Lux-Elektro Kft.	Ritz Kft.	Ritz Kft.	Ritz Kft.	Ritz Kft.	Ritz Kft.		
					Ritz Kft.	Ritz Kft.		Schaffner Kft.	Schaffner Kft.	Schaffner Kft.	Schaffner Kft.		
Gépgyártás		Thyssen Kft.	Thyssen Kft.	Abraziv Kft.	Abraziv Kft.	Abraziv Kft.	Abraziv Kft.	Abraziv Kft.	Abraziv Kft.	Abraziv Kft.	Abraziv Kft.	Abraziv Kft.	Abraziv Kft.
			Airvent Rt.	Airvent Rt.	Agrikon SAM Kft.	Airvent Rt.	Airvent Rt.	Airvent Rt.	Airvent Zrt.				Weasler Kft.
				Thyssen Kft.	Airvent Rt.	Contarex Kft.	Contarex Kft.	Busa Agrár, Ipari Bt.					
								Contarex Kft.					
Közúti járműgyártás	Autóflex-Knott Kft.							Stema Kft.	Bosal-Autóflex Kft.	Bosal-Autóflex Kft.	Bosal-Storz Kft.		Bosal-Oris Kft.
									Stema Kft.	Stema Kft.			Stema Kft.
Energia- és hőszolgáltatás					Termostar Kft.	Termostar Kft.	Termostar Kft.	Energó-Holding Kft.	Energó-Holding Kft.	Dotenergo Kft.	Dotenergo Kft.	Dotenergo Kft.	Dotenergo Kft.
								Termostar Kft.	Termostar Kft.	Termostar Kft.	Energó-Holding Kft.		Energó-Holding Kft.
											Termostar Kft.		
Vízszolgáltatás	Bácsvíz Rt.	Bácsvíz Rt.	Bácsvíz Rt.	Bácsvíz Rt.									
Hulladékmentesítés											Design Kft.	Design Kft.	Design Kft.

Forrás: KSH Cég-Kód-Tár 1998/2 - 2010/2

I/b melléklet 2501-4000 mFt/év nettó árbevételű cégek Kecskeméten 1998-2010 között

Ágazat/Év	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Élelmiszer- és italgyártás	Viktória Rt.	Viktória Rt.			Fornetti Kft.	Fornetti Kft.	Fornetti Kft.	Konzervgyártó Kft.	Konzervgyártó Kft.	Nissin Foods Kft.	Nissin Foods Kft.	Nissin Foods Kft.	
						Smart Kft.							
Faáru gyártása							Graboparkett Kft.	Graboparkett Kft.				Delta Építő Kft.	Delta Építő Kft.
Papír- és nyomdaipar												AS Nyomda Kft.	AS Nyomda Kft.
Gumi- és műanyagipar							Freudenberg Kft.				Deltaplast Kft.	Deltaplast Kft.	Deltaplast Kft.
Fémfeldolgozás								Hilti Kft.	Hilti Kft.	Hilti Kft.	Agrikon-Alfa Kft.	Agrikon-Alfa Kft.	Agrikon-Alfa Kft.
											Hilti Kft.	Hilti Kft.	Hilti Kft.
Elektronika						MMG AM Nova Kft.	MMG AM Nova Kft.		DDD Kft.				
Villamos gép, berendezés gyártása	Phoenix Mecano Kft.				Ferax Kft.	Ferax Kft.	Ferax Kft.	CabTec Kft.	CabTec Kft.	CabTec Kft.		Axon Kft.	Axon Kft.
												Schaffner Kft.	Schaffner Kft.
Gépgyártás					Thyssen Kft.	ThyssenKrupp Kft.	ThyssenKrupp Kft.	ThyssenKrupp Kft.	Contarex Kft.	Airvent Zrt.	Airvent Zrt.	Airvent Zrt.	Airvent Zrt.
									ThyssenKrupp Kft.	ThyssenKrupp Kft.			
Közúti jármű gyártása	Knorr Bremse Kft.	Autóflex-Knott Kft.	Autóflex-Knott Kft.								Bosal-Autóflex Kft.		Bosal-Autóflex Kft.
											Bosal-Oris Kft.		
Energia- és hőszolgáltatás										Energo-Holding Kft.		Termostar Kft.	Termostar Kft.
Vízszolgáltatás					Bácsvíz Rt.	Bácsvíz Rt.	Bácsvíz Rt.	Bácsvíz Rt.	Bácsvíz Zrt.	Bácsvíz Zrt.	Bácsvíz Zrt.		
Forrás: KSH Cég-Kód-Tár 1998/2 - 2010/2													

I/c melléklet 4000 mFt/év feletti nettó árbevételű cégek Kecskeméten 1998-2010 között

Ágazat/Év	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Élelmiszer- és italgyártás	Heinz KK Rt.	Heinz KK Rt.	Heinz KK Rt.	KK Rt.	KK Rt.	KK Rt.	Univer-Product Rt.	Fornetti Kft.	Fornetti Kft.	Fornetti Kft.	Fornetti Kft.	Fornetti Kft.	Fornetti Kft.
			Likőripari Rt.	Likőripari Rt.				Univer-Product Rt.	KK Zrt.	Gallfood Kft.	Gallfood Kft.	Gallfood Kft.	Gallfood Kft.
									Likőripari Zrt.	KK Zrt.	Konzervgyártó Kft.	Konzervgyártó Kft.	Konzervgyártó Kft.
									Univer-Product Zrt.	Univer-Product Zrt.	Univer-Product Zrt.	Univer-Product Zrt.	Nissin Foods Kft.
													Univer-Product Zrt.
Papír- és nyomdaipar				Petőfi Nyomda Kft.	Petőfi Nyomda Kft.	Petőfi Nyomda Kft.	Petőfi Nyomda Kft.	Petőfi Nyomda Kft.	Petőfi Nyomda Kft.	Petőfi Nyomda Kft.	Petőfi Nyomda Kft.	Petőfi Nyomda Kft.	Petőfi Nyomda Kft.
Gumi- és műanyagipar								Freudenberg Kft.	Freudenberg Kft.	Freudenberg Kft.	Freudenberg Kft.	Freudenberg Kft.	Freudenberg Kft.
											Phoenix-Mecano Kft.	Phoenix-Mecano Kft.	Phoenix-Mecano Kft.
Elektronika										DDD Kft.	DDD Kft.		
Villamos gép, berendezés gyártása		Phoenix Mecano Kft.	Phoenix Mecano Kft.	Phoenix Mecano Kft.	Phoenix Mecano Kft.	Phoenix Mecano Kft.	Phoenix Mecano Kft.	Phoenix Mecano Kft.	Phoenix Mecano Kft.	Phoenix Mecano Kft.	CabTec Kft.	CabTec Kft.	CabTec Kft.
Gépgyártás											MAG-Hungary Kft.	MAG-Hungary Kft.	MAG-Hungary Kft.
Közúti jármű gyártása		Knorr-Bremse Kft.	Knorr-Bremse Kft.	Autóflex-Knott Kft.	Autóflex-Knott Kft.	Autóflex-Knott Kft.	Autóflex-Knott Kft.	Autóflex-Knott Kft.	Autóflex-Knott Kft.	Autóflex-Knott Kft.	Autóflex-Knott Kft.	Autóflex-Knott Kft.	Autóflex-Knott Kft.
				Knorr-Bremse Kft.	Knorr-Bremse Kft.	Knorr-Bremse Kft.	Knorr-Bremse Kft.	Knorr-Bremse Kft.	Knorr-Bremse Kft.	Knorr-Bremse Kft.	Knorr-Bremse Kft.	Knorr-Bremse Kft.	Knorr-Bremse Kft.
Vízszolgáltatás												Bácsvíz Zrt.	Bácsvíz Zrt.
Forrás: KSH Cég-Kód-Tár 1998/2 - 2010/2													

I/d melléklet Teljes cégnevek a cégek legfontosabb ismérveivel

Teljes cégnév az alakulás évével:	A cég tevékenységi köre
Abraziv Mérnöki Iroda és Gépgyártó Kft. 1991.	Szemcseszóró gépek, takarmányipari, környezetvédelmi légtechnika-berendezések gyártása
Agrikon Alfa Ipari és Kereskedelmi Kft. 1999.	Rozsdamentes berendezések gyártása

Agrikon Gamma Ipari és Kereskedelmi Kft. 2006.	Fémszerkezetek gyártása
Agrikon Siló- és Agrártechnika Művek (SAM) Kft. 1993.	Gabonátároló fémsilótelepek, terménytároló és -szállító berendezések gyártása
Agro-Trucks Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. 1994.	Takarmány és haszonállat-eledel gyártása
Airvent Légtechnikai Rt. 1998.	Hűtő légállapot-szabályozó és légkezelő berendezések, légfékek és tartozékaik gyártása
Alumínium Rt. 1998.	Fém csomagoló és szállító eszközök, alumínium húzott termékek, hegesztett alumíniumszerkezetek gyártása
AS Nyomda Nyomdaipari Kft. 1991.	Nyomdatarmékek előállítása
Autóflex-Knott Közlekedési Eszközöket Gyártó, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. 1989.	Gépjármű-karosszéria, gépjármű-tartozékok, utánfutó gyártása
Axon Kábelgyártó Kft. 2000.	Kábelgyártás
Bácsvíz Rt. (Észak-Bács-Kiskun Megyei Vízművek Rt.) 1992.	Víztermelés, -kezelés, -elosztás
Bosal-Autóflex Hungary Termelő, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. 2003.	Gépjárműalkatrész-gyártás
Bosal-Oris Hungary Termelő, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. 2007.	Gépjárműalkatrész-gyártás
Bosal-Storz Hungary Termelő, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. 2007.	Autóemelő-gyártás
Busa Agráripari és Kereskedelmi Bt. 1992.	Mezőgazdasági gépek gyártása
CabTec Kábelkonfekcionáló és Készülékgyártó Kft. 1996.	Kábelkonfekcionálás/Kábelek összeszerelése
Contarex Agrotechnika Kereskedelmi és Gépgyártó Kft. 1995.	Mezőgazdasági gép gyártása
Danubiusbeton Kecskemét Betongyártó Kft. 1993.	Transzportbeton előállítás
Delta Építő- és Szakipari Kft. 1989.	Asztalosipari termékek, kül- és beltéri ajtók, ablakok, fa nyílászárók gyártása
Deltaplast Kereskedelmi, Szolgáltató Kft. 1991.	Műszaki műanyag fröccsöntött termékek gyártása
Design Termelő, Szolgáltató, Kereskedelmi Kft. 1990.	Egyedi ajtók, ablakok készítése
DDD (Digital Disc Drivers) Gyártó Kft. 1996.	Elektronikai alkatrész gyártása
Dotenergo Energetikai és Épületgépészeti Kft. 2001.	Villamosenergia-termelés
Energo-Holding Energetikai, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. 1999.	Villamosenergia-termelés
Ferax International Kereskedelmi Kft. 1992.	Műanyagtermékek és világítástechnikai berendezések, áramforrások, transzformátorok gyártása
Fornetti Fagyasztott Pékáru Termelő és Kereskedelmi Kft. 1997.	Tartósított lisztes áru gyártása
Freudenberg Simmerringe Termelő Kft. 1988.	Egyéb gumitermék gyártása
Gallfood Pulykafeldolgozó és Értékesítő Kft. 2005.	Baromfihús feldolgozása, tartósítása
Goessler Kuverts Papírfeldolgozó-ipari Kft. 1991.	Papírfeldolgozás
Graboparkett Kecskeméti Parkettagyártó Kft. 1992.	Épületasztalos-ipari termékek gyártása
Hanwha Élelmiszerek Magyarországi Kft. 1993.	Egytálételek gyártása és forgalmazása
Heinz Kecskeméti Konzervgyár Rt. 1995.	Bébiételek, zöldség- és gyümölcskonzervek gyártása
Hilti Szerszám Kft. 1989.	Szerszámgyártás (vésők és fűrók)
Humán Foglalkoztató Kft. 1990.	Fa-, papír- és cirokfeldolgozás, szárasztésztagyártás (rehabilitációs célfoglalkoztatás)
KK (Kecskeméti Konzervgyár) Rt. 1992.	Gyümölcs- és zöldségfeldolgozás
Konzervgyártó és Kereskedelmi Kft. 2005.	Zöldségfeldolgozás (kukorica, zöldborsó)
KÉSZ Ipari Gyártó Kft. 2005.	Híd- és épületszerkezetek, fém burkolatrendszerek gyártása
Knorr Bremse Fékrendszerek Kft. 1990.	Közúti gépjármű, gépjárműalkatrész gyártása
Kündig Food Kft. 1996.	Pradicsompör gyártása és forgalmazása

Lechler Gépépítő Kft. 1993.	Gépgyártás
Likőripari Palackozó és Kereskedelmi Rt. 2000.	Szeszesital-gyártás
Lux-Elektro Villamosipari és Műanyagfeldolgozó Kft. 1992.	Háztartási villamos készülékek gyártása
MAG Hungary Kft. (a Thyssen utódja) 2008.	Szerszámgépek és berendezések gyártása
Mecanova Fémlemezgyártó Kft. 2006.	Fémlemezgyártás
Metalconstruct Alumíniumszerkezetek Gyára Zrt. (az Alumínium Rt. utódja) 2006.	Alumíniumszerkezetek gyártása
MMG AM Nova Szénhidrogén-ipari és Energetikai Automatizálási Kft. 1999.	Ipari folyamatirányító rendszerek gyártása
Nass Csokoládégyár Kft. 1996.	Csokoládégyártás
Nissin Foods Élelmiszer Magyarországi Kft. 1993.	Instant tészta gyártása
Petőfi Címke Kft. 2000.	Öntapadós címkék gyártása
Petőfi Lap- és Könyvkiadó Kft. 1990.	Lap- és könyvkiadás
Petőfi Nyomda Kft. 2000.	Nyomdaipari termékek, papír csomagolóanyagok gyártása
Phoenix-Mecano Kecskemét Termelő és Kereskedelmi Kft. 1993.	Műanyag-feldolgozás, elektromos berendezések, transzformátorok gyártása
Poliext Csövek Kft. 1991.	Műanyag csövek és öntözőrendszer-elemek gyártása
Ritz Mérőtranszformátor Kft. 1997.	Mérőtranszformátor-gyártás
Rösch Mode Kft. 1991.	Háló- és szabadidő-ruházat gyártása
Schaffner EMV Hungary Termelő Kft. 2000.	Áramingadozás-szűrők, elektronikai alkatrészek gyártása
Schindler Tetőablakgyártó Kft. 1992.	Tetőtéri ablakok gyártása
Smart Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. 1994.	Élelmiszerek előállítása
Stema Személygépkocsi-utánfutó Gyártó Kft. 2001.	Személygépkocsi-utánfutó gyártása
Szilády Nyomda Kft. 2000.	Nyomdaipari termékek gyártása
Termostar Hőszolgáltató Kft. 1995.	Hőtermelés és -ellátás, távfűtés és melegvíz-szolgáltatás
Thomas&Betts Gyártó Kft. 2000.	Elektronikai alkatrész gyártása
Thyssen Production Systems Kft./ThyssenKrupp Nothelfer Kft. 1994.	Szerszámgépek és berendezések gyártása
Traverz Master Acélszerkezet- és Konténergépgyártó Kft. 1993.	Ipari fémszerkezetek, acélkonstrukciók gyártása
Unibek (Univerzális Betonszerkezet-gyártó és Kivitelező) Kft. 1991.	Vasbeton szerkezetek gyártása
Univer-Product Termelő és Kereskedelmi Rt. 1998.	Fűszer, ételízesítő gyártása
Viktoria Első Magyar Gabona Rt. 1991.	Malomipari termékek, takarmányok gyártása
Weasler Engineering Kft. 1998.	Gépalkatrész-gyártás
Forrás: KSH Cég-Kód-Tár 1998/2 - 2010/2	

II. sz. melléklet**Toplistás kecskeméti cégek****II/a A toplistás cégek éves árbevétele 2001-2008 között**

A cég neve	Nettó árbevétel (millió Ft)									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Phoenix Mecano Kecskemét Kft.	15 708	16 767	18 184	19 250	22 014	23 912	25 996	26 820	26 797	48 415
Knorr-Bremse Fékrendszerek Kft.	10 985	12 707	14 679	19 077	24 281	32 425	34 002	34 283	21 395	34 867
Autóflex-Knott Kft.	6 556	8 155	9 384	10 669	10 996	13 771	15 494	13 321	..	..
Fornetti Kft.	3 026	3 516	4 688	5 852	7 049	7 457	9 649	11 545	..	..

Forrás: Ballai (2003), 14-15; Ballai (2004), 20; Ballai (é.n.), 30; Ballai (2007), 5-6; Ballai (2009), 8-9 között

II/b A toplistás cégek export-értékesítése 2001-2008 között

A cég neve	Export-értékesítés (millió Ft)									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Phoenix-Mecano Kecskemét Kft.	15 645	16 494	17 854	18 637	21 308	22 984	25 065	25 863	25 776	..
Knorr-Bremse Fék- rendszerek Kft.	9 794	11 692	13 691	17 745	22 802	30 926	32 508	32 912	20 496	..
Autóflex-Knott Kft.	5 652	7 013	8 642	9 437	10 300	13 078	14 372	12 475	..	..
Fornetti Kft.	550	393	543	652	591	440	2 330	3 714	..	..

Forrás: Ballai (2003), 14-15; Ballai (2004), 20; Ballai (é.n.), 30; Ballai (2007), 5-6; Ballai (2009), 8-9 között

II/c A toplistás kecskeméti cégek alkalmazotti létszáma 2001-2008 között

A cég neve	Létszám (fő)									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Phoenix-Mecano Kecskemét Kft.	716	826	781	853	948	955	961	1078	937	1341
Knorr-Bremse Fék- rendszerek Kft.	619	608	611	627	668	730	796	919	765	743
Autóflex-Knott Kft.	279	335	371	295	224	234	275	240	..	..
Fornetti Kft.	248	237	286	359	414	361	352	497	..	..

Forrás: Ballai (2003), 14-15; Ballai (2004), 20; Ballai (é.n.), 30; Ballai (2007), 5-6; Ballai (2009), 8-9 között

III. számú melléklet

Külföldi tulajdonú cégek

Külföldi tőkével működő ipari cégek Kecskeméten a rendszerváltozás után

A cég			A külföldi befektető
neve	fő tevékenysége	alapítási éve	
Airvent Légtechnikai Rt.	Légtechnikai termékek gyártása	1990	Svéd
ARP Kábel- és Készülékgyártó Vámszabad Területi Kft. CabTec Kábelkonfekcionáló és Készülékgyártó Kft.	Kábelek összeszerelése	1996 1999	Német
AS Nyomda Nyomdaipari Kft.	Nyomdaipari tevékenység	1991	Német
Autóflex-Knott Közlekedési Eszközök, Gépjármű-alkatrészeket és Tartozékokat Gyártó Kft.	Utánfutó-alkatrészek, gépjárműtartozékok gyártása	1989	Német
Axon Kábelgyártó Kft.	Kábelgyártás	2000	Francia
Bosal-Autóflex Hungary Termelő, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Gépjárműalkatrész-gyártás (vonóhorog)	2003	Holland
Bosal-Oris Hungary Termelő, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Gépjárműalkatrész-gyártás (szélfogó, vonógömb)	2007	Holland
Bosal-Storz Hungary Termelő, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Autóemelő-gyártás	2007	Holland
Digital Disc Driver Gyártó Kft.	Cd-mechanikák, navigációs modulok gyártása	1996	Német-japán
Elcarton - M. Schmitt et Sohn Felvonó Kft.	Felvonók gyártása	1989	Német
Ferax International Kereskedelmi Kft.	Világítástechnikai berendezések, áramforrások, transzformátorok gyártása	1992	Olasz
Freudenberg Simmerringe Termelő Kft.	Gumitermék, tömítések gyártása	1988	Német
Goessler Kuverts Papírfeldolgozó-ipari Kft.	Boríték és egyéb papírtermék gyártása	2005	Svájci
Hanwha Élelmiszerek Magyarországi Kft.	Egytálételek gyártása	1993	Dél-koreai
Hilti Szerszám Kft.	Vésők gyártása	1989	Osztrák
Hönig Gépépítő Kft.	Általános gépipari forgácsolás, esztergálás, marás	1992	Német
Hurrican Sportárak Kereskedelmi Kft.	Cipőgyártás	1989	Német
Kaiser Reszelőgyártó és Forgalmazó Kft.	Reszelőgyártás	1992	Német
Kecskeméti Konzervgyár Rt. Heinz Kecskeméti Konzervgyár Rt.	Bébiételek, gyümölcs- és zöldségkonzervek gyártása	1992 1995	Angol-amerikai Amerikai
IGN Montivo Kft.	Gépészet, fémszerkezet-gyártás	2009	Finn-magyar
Kündig Food Kft.	Paradicsompör gyártása	1996	Svájci
Knorr-Bremse Fékrendszerek Kft.	Közúti jármű fékszerelvényeinek gyártása	1989	Német
Lechler Gépépítő Kft.	Gépgyártás	1993	Német
Lux-Elektro Kft.	Háztartási villamos készülékek gyártása	1992	Német
Mecanova Fémlemezgyártó Kft.	Fémlemezgyártás	2006	Finn
NEEB Optikai Rendszerek Hungária Kft.	Optikai és mikrooptikai rendszerek előállítása	1996	Német
Nissin Foods Élelmiszer Magyarországi Kft.	Instant tészta gyártása	1993.	Amerikai
Petőfi Lap- és Könyvkiadó Kft.	Lap- és könyvkiadás	1989	Német

Petőfi Nyomda Rt. Cofinec Hungary Rt. Petőfi Nyomda Cofinec Szilády Nyomda Kft. M-real Petőfi Nyomda Kft. M-real Petőfi Címke Kft. AS Szilády Nyomda Kft. STI Petőfi Nyomda Kft.	Csomagolóanyagok és nyomdaipari termékek gyártása	1989 1997 2000 2000 2001 2007	Olasz Francia Finn Német Német
Phoenix-Mecano Kecskeméti Termelő és Kereskedelmi Kft.	Elektromos csatlakozók, egyenáramú motorok, kisteljesítményű transzformátorok gyártása	1993	Svájci
PKL-Hungaria Csomagolórendszerek Kft.	PKL combibloc gépek szervízélése	1988	Osztrák
PPK Kereskedelmi és Szerelő Kft.	Fa- és alumínium kombinációjú nyílászárók gyártása, PPK zsálfűzőelem előállítás	1992	Német
Progress Járművilágítási és Egyéb Járműalkatrészeket Gyártó és Forgalmazó Kft.	Járművilágítási termékek és fényvisszaverők gyártása	1990	Német
Raichle Magyarország Rt.	Cipőgyártás	1990	Osztrák
Ritz Mérőtranszformátor Kft.	Transzformátorgyártás	1997	Német
Rösch Mode Textil- és Ruházati Üzem Kft.	Hálóruházat konfekcionálása	1991	Német
Schaffner EMV Hungary Termelő Kft.	Aramingadozás-szűrők, elektronikai alkatrészek gyártása	2008	Svájci
Szergép Kft.	Kézi és gépi betonvésők gyártása és forgalmazása	1992	Német
Stema Személygépkocsiutánfutó-gyártó Kft.	Utánfutógyártás	2001	Német
TBG-Polydom Transzportbetont Készítő, Szállító Kft.	Betongyártás és szállítás	1995	Belga
Thomas&Betts Hungary Kft.	Elektronikai alkatrészek összeszerelése, műanyag fröccsöntés	2000	Amerikai
Thyssen Production Systems Kft. ThyssenKrupp Production Systems Kft. ThyssenKrupp Nothelfer Termelő Kft. MAG Hungary Kft.	Szerszámgépek és berendezések gyártása	1994 2003 2003 2008	Német
Unit Textilipari Kft.	Ingggyártás, kereskedelem	1990	Olasz
Weasler Engineering Kft.	Gépalkatrész-gyártás	2003	Amerikai
WVG Kft.	Élelmiszeripari gépek gyártása	1994	Német

Forrás: Oláhne (1997), 740-755; Pál (2001), 132-170.; Ballai (1999), 76.; Marsa (2001), 26.; KSH Cég-Kód-Tár 1998/2-2010/2.

IV. számú melléklet

Ipari parkok

A kecskeméti ipari parkok fontosabb adatai

Név	Technik-Park Heliport	Kecskeméti Ipari Park	KÉSZ Ipari Park
Üzemeltető	Technik-Park Heliport Kft.	Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata	KÉSZ Kft.
Cím	Kecskemét-Kadafalva, Heliport reptér	Kecskemét, Kossuth tér 1.	Kecskemét, Izsáki út 6.
Az indulás éve	1995	1996	1998
Összterület	51ha	27 ha	13 ha
Ebből hasznosítható Terület	49 ha	Nincs adat	8,6 ha
Hasznosítható szabad terület	30 ha	Nincs adat	4,5 ha
Parkoló	18 500 m ²	Nincs adat	Nincs adat
Szilárd burkolatú terület	Nincs adat	Nincs adat	53 521 m ²
Betelepített terület	25 ha	Nincs adat	Nincs adat
Zöldfelület, park	20 000 m ²	Nincs adat	22 859 m ²
Felépített épületek összes alapterülete	29283 m ²	Nincs adat	33 517 m ²
Tervezett épületek összes alapterülete	49 937 m ²	Nincs adat	10 000m ²
Betelepült ipari cégek	Autóflex-Knott Kft. Autóflex-Tooling Kft. Bosal-Oris Hungary Kft. Bosal-Storz Hungary Kft. Delta-Tech Zrt. Freudenberg Simmer- ringe Kft. I-II. Hönig Gépépítő Kft. Kecskeméti Gumiipari Kft. Lechler Gépépítő Kft. Lux Gépjárműalkatrész- gyártó Kft. Ritz Mérőtranszformátor Kft. Stema Kft. Thomas & Betts Gyártó Kft.	Palásti-Polyák Pékárú Bt. Fornetti Kft. Lux-Elektro Villamos- ipari és Műanyag- feldolgozó Kft. Szilády Nyomda Kft. Design Kft. Mecanova Fémlemez- gyártó Kft. Univer-Product Zrt.	KÉSZ Kft. P&V Gyártó és Beruházó Kft.

Forrás: <http://www.technikpark.hu/load.php?page=fooldal;>
[http://kecskemet.hu/?r=401;](http://kecskemet.hu/?r=401) Ballai (1999), 47-50.

[http://www.kesziparipark.hu/;](http://www.kesziparipark.hu/)

V/a 21 főnél többet foglalkoztató Kecskemét székhelyű statisztikai adatszolgáltatók az iparban 1990-ben			
Iparág	Az iparvállalatnál foglalkoztatottak létszáma		
	21-50	51-300	300 felett
Élelmiszer, ital gyártása	0	2	5
Ruházati termék gyártása	0	2	0
Lábbeli gyártása	1	3	1
Fafeldolgozás	0	2	1
Nyomdaipar	0	0	1
Vegyipar	0	1	0
Építőanyag-ipar	0	2	0
Fémfeldolgozás	0	0	1
Gépgyártás	13	8	6
Bútorgyártás	0	0	1
Lakásgazdálkodási szolgáltatás (fűtés)	0	0	1
Vízgazdálkodás	0	0	1
<i>Forrás: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 1989. 273-305.</i>			

V/b 20 főnél többet foglalkoztató Kecskemét székhelyű statisztikai adatszolgáltatók az iparban 1998-ban			
Iparág	Az iparvállalatnál foglalkoztatottak létszáma		
	20-50	50-300	300 felett
Élelmiszer, ital	5	8	1
Textil, textiláru	0	3	0
Bőrtermék, lábbeli	2	3	1
Fafeldolgozás	5	3	1
Papírgyártás, nyomda	4	0	0
Vegyí anyag, műanyag	1	0	0
Gumi- és műanyagtermék	2	0	0
Építőanyag/nem fém ásványi termék	1	0	0
Fémalapanyag, fémtermék gyártása	6	5	0
Villamos gép, műszer, híradástechnika	2	2	2
Gép, berendezés gyártása	4	8	0
Járműgyártás	1	1	1
Bútorgyártás	1	6	0
Gőz- és melegvízellátás	1	1	0
Víztermelés, -elosztás	0	0	1
<i>Forrás: KSH Cég-Kód-Tár 1998/2.</i>			

V/c 20 főnél többet foglalkoztató Kecskemét székhelyű statisztikai adatszolgáltatók az iparban 2010-ben			
Iparág	Az iparvállalatnál foglalkoztatottak létszáma		
	20-50	50-300	300 felett
Élelmiszer gyártása	5	4	3
Textil, textiláru gyártása	1	0	0
Bőrtermék, lábbeli gyártása	3	1	0
Faáru gyártása	2	2	0
Papírgyártás, nyomdai tevékenység	2	4	1
Vegyí anyag gyártása	0	0	0
Gumi- és műanyagtermék gyártása	4	2	2
Építőanyag gyártása	0	0	0
Fémalapanyag gyártása	0	0	0
Fémfeldolgozás	11	7	0
Elektronika, optika	1	2	0
Villamos műszer gyártása	1	5	0
Gép, gépalkatrész gyártása	4	5	0
Közúti járműalkatrész	3	3	2
Egyéb gyártás	1	0	0
Javítás	2	0	0
Áram- és gázszolgáltatás	1	2	0
Vízszolgáltatás	0	0	1
Hulladékkezelés	2	0	0
Forrás: KSH Cég-Kód-Tár 2010/2.			

Irodalomjegyzék

Nyomtatott források:

- Ballai (1992): Ballai József (főszerk.): Kecskemét. Város az aranyhomokon, Magyarország közepén. Kecskeméti Önkormányzat, Kecskemét. 184 p..
- Ballai (1999): Ballai József (főszerk.): Kecskemét, a lehetőségek városa. Kecskeméti Lapok Kft., Kecskemét. 88 p.
- Ballai (2003): Ballai József (szerk.): Az 50 leg... Bács-Kiskun megye gazdasága – 2002. Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Kecskemét. 63 p.
- Ballai (2004): Ballai József (szerk.): Az 50 leg... Bács-Kiskun megye gazdasága – 2003. Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Kecskemét. 73 p.
- Ballai [é.n.]: Ballai József (szerk.): Az 50 leg... Bács-Kiskun megye gazdasága – 2005. Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Kecskemét. 108 p.
- Ballai (2007): Ballai József (felelős szerk.): TOP 100. A Dél-alföldi Régió gazdasága 2006. Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Kecskemét. 148 p.
- Ballai (2009): Ballai József (felelős szerk.): TOP 100. A Dél-alföldi Régió gazdasága 2008. Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Kecskemét. 41 p.
- Ballai (2010): Ballai József (főszerk.): TOP 100. A Dél-alföldi Régió gazdasága 2009. Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Kecskemét. 36 p.

- Ballai (2011): Ballai József (főszerk.): TOP 100. A Dél-alföldi Régió gazdasága 2010. Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Kecskemét. 52 p.
- Bera (2009): Bera Linda et al.: Kecskeméti krónika. A város évkönyve 2008. Kecskeméti Lapok Kft., Kecskemét. 112 p.
- Csősné (2003): Csősné Seres Ilona et al.: Nagyvárosok belső tagozódása – Kecskemét. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatósága, Kecskemét. 117 p.
- Farkas (2000): Farkas Veronika: A külföldi érdekeltségű vállalkozások főbb jellemzői. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatósága, Kecskemét. 21 p.
- Figyelő TOP200 A legnagyobb vállalkozások a számok tükrében, 2010. Felelős szerk.: Lambert Gábor. Word Communications Kft. Budapest, 2011. 102 p.
- Glied (1970): Glied Károly (felelős kiadó): Bács-Kiskun megye élelmiszergazdaságának 25 éve. Bács-Kiskun Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága, Kecskemét. 592 p.
- HVG TOP 500, 2005-2006: Az 500 legnagyobb árbevételű hazai cég. HVG. 2008. január 5. (1. szám) 52-61.
Az 500 legnagyobb nyereségű hazai cég. HVG 2008. január 12. (2. szám) 54-67.
- HVG TOP 500, 2007: Az 500 legnagyobb árbevételű hazai cég. HVG. 2009. január 3. (1. szám) 50-59.
Az 500 legnagyobb nyereségű hazai cég. HVG 2009. január 10. (2. szám) 48-59.
- HVG TOP 500, 2008: Az 500 legnagyobb árbevételű hazai cég. HVG. 2010. január 9. (1. szám) 50-62.
Az 500 legnagyobb nyereségű hazai cég. HVG 2010. január 16. (2.szám) 50-65.
- HVG TOP 500, 2009: Az 500 legnagyobb árbevételű hazai cég. HVG 2010. november 20. (46. szám) 62-75.

Az 500 legnagyobb nyereségű hazai cég, HVG 2010. november 27.
(47. szám) 62-73.

- Kőrös [1970]: Kőrös Gáspár (főszerk.): Bács-Kiskun megye gazdasági és kommunális fejlődésének 25 éve. Bács-Kiskun Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága, Kecskemét. 556 p.
- Marsa (2001): Marsa Anikó: Kecskemét, a Dél-Alföld „kistigrise” és a külföldi működőtőke-beruházások. In Fóti G. (szerk.) MTA Világgazdasági Kutatóintézet Műhelytanulmányok 33. szám, Budapest. 5-59. p.
- Megyei stat. évk. 1989: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 1989. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság, Kecskemét, 1990. 307 p.
- Megyei stat. évk. 1990: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 1990. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság. Kecskemét, 1991. 246 p.
- Megyei stat. évk. 1991: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 1991. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság. Kecskemét, 1992. 382 p.
- Megyei stat. évk. 1992: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 1992. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság. Kecskemét, 1993. 265 p.
- Megyei stat. évk. 1993: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 1993. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság. Kecskemét, 1994. 281 p.
- Megyei stat. évk. 1994: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 1994. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság. Kecskemét, 1995. 285 p.
- Megyei stat. évk. 1995: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 1995. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság. Kecskemét, 1996. 287 p.
- Megyei stat. évk. 1996: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 1996. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság. Kecskemét, 1997. 363 p.

- Megyei stat. évk. 1997: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 1997. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság. Kecskemét, 1998. 359 p.
- Megyei stat. évk. 1998: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 1998. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság. Kecskemét, 1999. 359 p.
- Megyei stat. évk. 1999: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 1999. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság. Kecskemét, 2000. 349 p.
- Megyei stat. évk. 2000: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 2000. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság. Kecskemét, 2001. 351 p.
- Megyei stat. évk. 2001: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 2001. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság. Kecskemét, 2002. 354 p.
- Megyei stat. évk. 2002: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 2002. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság. Kecskemét, 2003. 367 p.
- Megyei stat. évk. 2003: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 2003. KSH Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság. Kecskemét, 2004. 349 p.
- Megyei stat. évk. 2004: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 2004. KSH Szegedi Igazgatósága. Szeged, 2005. 302 p.
- Megyei stat. évk. 2005: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 2005. KSH Szegedi Igazgatósága. Szeged, 2006. 312 p.
- Megyei stat. évk. 2006: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 2006. KSH Szegedi Igazgatósága. Szeged, 2007. 163 p.
- Megyei stat. évk. 2007: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 2007. KSH Szegedi Igazgatósága. Szeged, 2008. 167 p.

- Megyei stat. évk. 2008: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve 2008. KSH Szegedi Igazgatósága. Szeged, 2009. 177 p.
- Megyei stat. évk. 2009.: Bács-Kiskun megye statisztikai évkönyve, 2009. KSH Szegedi Igazgatósága, Szeged, 2010. 183 p.
- Népszámlálás (2002): Népszámlálás 2001. 6. Területi adatok. 6.2. Bács-Kiskun megye. II. kötet. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest. 283 p.
- Oláhné (1997): Oláhné Nagy Erzsébet (Főszerk.): Magyarország nagy- és középvállalatai 1997. Hoppenstedt Bonnier, Budapest. 740-755. p.
- Pál (2001): Pál Eszter (Főszerk.): Magyarország nagy- és középvállalatai 2001. Hoppenstedt Bonnier, Budapest. II. k. 132-170. p.
- Ricz (2010): Ricz Judit: Klaszterek szerepe a területi gazdaságfejlesztésben. In: Falu Város Régió 2010/1. 18-23. p.
- Raskó [1999]: Raskó György: Az élelmiszeripar privatizációja Magyarországon. GJW-Consultatio konzorcium, Budapest. 187 p.
- Takács (2010): Takács Valentina (felelős szerk.): Kecskemét – Négy év krónikája. Kecskeméti Városfejlesztő Kft., Kecskemét. 66 p.
- Ter. stat. évk. 1990: Területi statisztikai évkönyv 1990. Központi Statisztikai Hivatal. Budapest, 1991. 201 p.
- Ter. stat. évk. 1999: Területi statisztikai évkönyv 1999. Központi Statisztikai Hivatal. Budapest, 2000. 502 p.
- Vitéz (2001) Vitéz F. Ibolya: Ketchupstori. Harc a Kecskeméti Konzervgyárért. In: HVG 2001. augusztus 4. (31. szám) 84-85.

Voszka (1997) Voszka Éva: A dinoszauruszok esélyei. Nagyvállalati szerkezetváltás és privatizáció. Pénzügykutató Rt. – Perfekt Rt., Budapest. 392 p.

Internetes források:

<http://axelspringer.hu/index.php?apps=cikk&cikk=9>
<http://axelspringer.hu/index.php?apps=rovat&rovat=549>
<http://cegkivonat.sonet.hu/n/brg-rrr-magnetofon-korlatolt-felelossegu-tarsasag.html>
http://hirek.oldal.info/hirkatalogus/aktuális/mercedes_kecskemét
http://hvg.hu/gazdasag/20100201_mercedes_kecskemeti_gyar_fenyezes_durr
<http://index.hu/gazdasag/magyar/elbo090129/>
<http://kecskemet.hu/?r=401>
<http://kecskemet.olx.hu/kecskemet-mercedes-gyar-kornyezeteben-iid-179250182#pics>
<http://vakum.hu/2009/10/14/tomorulesek-a-mercedes-beruhazas-korul/>
<http://vakum.hu/2009/10/16/a-legjobb-helyet-valasztottuk/>
<http://www.agrikon.hu/>
<http://www.aipa.hu/?q=hu/hir/20100416/megalakul-az-aipa-klaszter>
http://www.aranyhomok.hu/images/terkep09/kecskemet/adalek/kulter_korzet_attekinto.jpg
http://www.aranyhomok.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=252&Itemid=502
<http://www.autoflex.hu/>
<http://www.csehpeksseg.hu/m-keret-iframe.html>
<http://www.daimler.com/company>
<http://www.daimler.com/dccom/0-5-1224342-1-1262636-1-0-0-0-0-0-12071-0-0-0-0-0-0-0.html>
<http://www.feketelista.hu/>
http://www.fn.hu/adatbanya/vallalati_adatok/20010122/agrimill_agrimpex/
<http://www.fornetti.hu/rolunk/cegtortenet>
<http://www.gallfood.hu/>
http://www.hvg.hu/gazdasag/20100504_mercedes_gyar_epites_magyar_cegek
<http://www.kesz.hu/Bemutatkozunk/5/2>
<http://www.kesziparipark.hu/>

<http://www.kkkft.hu/index.php/en/history.html>
<http://www.knorr-bremse.hu/>
<http://www.kuendig.com/about/geschichte/>
<http://www.metalholding.hu/>
<http://www.mno.hu/portal/355756>
<http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=233817>
http://www.parkettamagazin.hu/html/2005_01/100eves_a_graboparkett.html
http://www.partnerinfo.eu/text.aspx?id=AGRIKON_KAM
<http://www.phoenix-mecano.hu/>
<http://www.pointernet.pds.hu/ujzagok/lupe/2007-05/20080108152454968000000771.html>
http://www.sti-group.com/hu/hu/hu_startpage.html
<http://www.technikpark.hu/load.php?page=fooldal>
<http://www.univer.hu/companies.php?cid=5>
<http://www.univer.hu/pages.php?aid=3>

Számítógépes adathordozók

KSH Cég-Kód-Tár 1998/2

KSH Cég-Kód-Tár 1999/4

KSH Cég-Kód-Tár 2000/4

KSH Cég-Kód-Tár 2001/4

KSH Cég-Kód-Tár 2002/4

KSH Cég-Kód-Tár 2003/4

KSH Cég-Kód-Tár 2004/4

KSH Cég-Kód-Tár 2005/4

KSH Cég-Kód-Tár 2006/4

KSH Cég-Kód-Tár 2007/4

KSH Cég-Kód-Tár 2008/4

KSH Cég-Kód-Tár 2009/4

KSH Cég-Kód-Tár 2010/2